

Republic of Namibia

MINISTRY OF EDUCATION, ARTS AND CULTURE

JUNIOR SECONDARY PHASE

KHOEKHOEGOWAB FIRST LANGUAGE SYLLABUS

GRADE 8 & 9

For implementation:

Grade 8 in 2025

and

Grade 9 in 2026

Ministry of Education, Arts and Culture
National Institute for Educational Development (NIED)
Private Bag 2034
Okahandja
Namibia

© Copyright NIED, Ministry of Education, Arts and Culture, 2024
Khoekhoegowab First Language Syllabus Grade 8 & 9

ISBN: 978-99945-2-544-7

Printed by NIED

Website: <http://www.nied.edu.na>

Publication date: December 2024

!Khō†gāb

1.	†Gae†gui†gās	1
2.	!Khō†gāb	1
3.	!!Gadi	1
4.	Hoana !khō†gā hā !gau!nās	2
5.	!Gaellares nau !khā!khā!âgu tsî hoa !khā!khā!khō†gāb !khaidi !kha	2
6.	!!Gau!nās tsî !khā!khāsen !gaugu	6
7.	!Harib-lams !khāsigu	7
8.	!Khō!namis !khā!khāsens !khō†gāb dis Xrat 8 & 9	9
9.	!!Khā!khāsens !khō†gāb	10
9.1	!Gās tsî !hoas	10
9.2	Khomais tsî xoas	13
9.3	Gowasîsenūs tsî mîdilluib	24
10.	!Hara!âis	28
10.1	Garu-a !hara!âis	28
10.2	Xratgu xoa!gā!gās	30
10.3	!Hara!âis !gūbadi	31
10.4	Garu-a !hara!âis: khoratuisa daollgaus	32
10.5	Kurib-lunis-lâis: khoratuisa daollgaus	35
10.6	!Kharus !gôab	37
	†Âkhaob A: Mîdisaogub	39
	†Âkhaob B: Amke-aibe mâi-ailâs	42
	†Âkhaob C: Daollgausa xoas	43
	†Âkhaob D: Garu-a xoas (!amllareb)	44
	†Âkhaob E: Garu-a xoas (!nubu !âdi)	45
	†Âkhaob F: !Hara!âis !Gôan †Haweb †Guro Gowagu dib Xrat 8	46

1. #GAE#GUI#GĀS

Nē !khā!khā#gaekhâib ge #âibasenhe ra !khā!khāsens tsî !hara!âis Khoekhoegowab #Guro Gowab Junior Sekondere (#Amlgapi) !harib diba ra xoa!gā!gā. !Khā!khā!âb aseb ge Khoekhoegowab !khā!khā#gaekhâiba Gowa#anôa!nâs tsî Xoa#ans !harib !khā!khāsens dib !nâ !khā!khā!khō#gāb !nâ ra !nâ.

2. !KHŌ#GĀB

Khoekhoegowab !nâ !khā!khāsens tsî omkhâisens ge #hâ#hâsaba !khā!khāsenaona hō!âsens, !gâi !gaub !nâ !gawa!sens tsî lō-aisa !sisa #gui !hao!nâsigu hâ!nâ !hûhâsib !nâ omkhâis !aroma. !Hao!nâsib tsî !haosi !naetigu ge gowab !kha ra !gû!lare, tsîn ge !khā!khāsenaona !nâs !kha !gûsi gowab di !hao!nâsiba omkhâisa nî !nâ!â, tsî !nâsa nau !hao!nâsigu !kha !gopelnôs !aroma !gao!gaob ase nî sîsenû. !lîn ge !nâs !kha !gôa!gâsa !kharaga !gaugu #an tsî hō!âdi tsî !gaellaredi di amasiba nî !nâ!â tsî omkhâi, tsî !khā !laeb ai !gam !gôa!gâsa !lîn di #hunuma !lîkhoesis tsî ū!oasa tanisen!gauga nî hōbasen.

Sada #guro gowab, Khoekhoegowaba #hanu!lî gowab, !Apa!aob !kha !khā!khāsena!ares ge !gamgowaxasiba nî hui!nâ, tsî di ge ôa!nâde ra !gau !gâi !gaellares !gamgowaxasib tsî #ansomkhâisens hâra !laegu hâsa. Hoa gowakha !nâ !gaisa !khāsiga ūhâs ge hoa!nâ-aixase !nâsa !gau!nâs di !gâi!gâga sî!nâsa ra !aroma. !Khā!khāsenaon ge !Apa!aoba !nâsa !haesib tsî !gâi sîsen#uib !kha nî !khā!khāsen, !lîn ga !gûsi gowab di !khāsiga !khōmâi tsî omkhâio.

!Ō-aisa #anai!khais #guro gowaba !khā!khāsens dis ge xoa#ansa !khā!khāsens !nâ !goe. Xoa#ans ge #an tsî hō!âdi khoen !nâ !hao!nâsib din dide !gau#ui, tsî xoa#ansa !khā!khāsens ge !khā!khāsenaona nî !lîkhâ kaiba !n #ans tsî !khoab khomais ra mâb kōse #gâsoasa hō. !Nâ !laeb #ûb ai nî !lîna hui !n !nâ!â mâtib gowaba ra sîsen !khaisa, tsî mâtib ra sîsenûhesa lō-aisa #âibasendi tsî sîsen#uigu !aromasa.

3. !GŪBADI

!Gūbadi #guro gowaba !khā!khās didi ge nî:

- !gai!gai!nâ !gâi #âilgauba gowab !oagu tsî omkhâi !gôa!gâs #û#ûxasib gowab tsî !lîb xoa#ans #ama;
- !gâi!gâi!nâ !khāsiba !aromadi ai gowaba sîsenûs !nâ, !n !khā!khāsenaona !gâi!gâb !kha !lâlâsen !gubis !auga hâ !hûbaib !kha;
- !gai!gai!nâ #nuw!lîkhāsiba gowaba !âisen rase sîsenûs tsî #âilgauga !khawa #âi-unus !kha; tsî
- !gai!gai!nâ !khā!khāsenaona !n !gora!gâ rase #âisa mâtib ra gowaba lō-aisa sîsen#uib tsî #âibasendi !aroma sîsenûhe !gauba, xoa#ans tsî #ansa !khō#gā hâ !âdi tsî !hoagowab !nâ;
- !gai!gai!nâ !khā!khāsenaon di !lîhō!âsens tsî !nâ!âs #ûsigu, ū!oasa tanisen!gaugu tsî #gomdi naun dina, #gui gowan tsî !hao!nâsiga ūhâ !hûhâsib !nâ;
- !aro!nâ nau !khā!khā!âgu !khā!khāsenaon diga, !lîn di #âilgaugu, oresa !gomsina hōbas tsî !nâ!â#harugus !khāsigu tsîna omkhâis !kha, hîa nau !khā!khā!âgu !nâ ra sîsenxa kaihega.

4. HOANA !KHŌ+GĀ HĀ !GAU!NĀS

Hoana !Khŏ+gā hā !Gau!nās ge a mā !guilguibe !gōa-i hoa-i di #hanu tsī !lhaos tamas ka io !ā !khā hoa loasa saogugu tsī loabadi !gau!nās ra !naetisa skolgu !nā māna. Nēs ge !gaol!guihe hā !gaol!gaob #khā!nāsa mās tsī #an!gās !kharagagusib hā hoa !gōan !laegu ra hōheb dis tsī hoa !nōa-aixūn !khā!khāsens daob !nā māna ra ūbē. #Guro gowab !gau!nā-ao-i #Am !Gapi !harib di-i ge !nā-amaga nī dītsā !nubusina ūhā !khā!khāsenao-e !khŏ+gāsa, nē !khā!khā+gaekhāiba !nā !khā!khāsenao-i di #hāsigu !oa !gorasa !gau!nā!gaugu tsī huisenūxūn !nā-ū #hābasa i a khami unus !kha, māsa i ase !Khā!khā!khŏ+gāb !Amlareb Hoana !Khŏ+gā hā !Gau!nās (2023) dib !nā.

!Khā!khāsenaoon hā !gaisa !nubusina ūhān tsī !naetisa skolga !lhaosa xu domdore !loan ge !līn di #hāsib !oa !khā!khāsensa #khā!nās !khaidi, huiril!khaidi tamas ka io lō-aisa skolgu !nā nī ū+gāhe, !līn nī !khawa !naetisa skola ī !khā i kao !hao !khās kōse.

!Khā!khāsens !khŏ+gāb nē Khoekhoegowab !khā!khā+gaekhāib dib ge hoa surikha ra ī !khā kaiba ī kha !guitikōse !hao, tsī ra mā-am surib mū+gā!gaugu nī !hoa#amhe !khaisa, aorekhoegu tsī tarekhoedi di mū+gā!gaugu ū!oasa tanisen!gaugu #ama hāgu tsīn !khŏ+gāsase. Suri#nao#nū!khās #ama hā #ansa khuis, mātī di #hanimāide surib !guitikōsib ai hās tsī mātib nī surib di !guitikōsiba hoa !harigu ūib digu ai aimāihe !khaisa gowalīhesa. !Gau!nā-aon ge !huru!lā!hursa sīsenu !khā suri#nao#naohesa !gau!uis !aroma, tsī !khā!khāsenaoon !gau!nā !khā mātīn nī !āde !oe!ā tsī #an#uisa suri#nao#nū!khāsa xu di a !norasasa.

5. HOA !KHĀ!KHĀ!ĀGU TSĪ !KHĀ!KHĀ!KHŌ+GĀB !KHAIDI !KHA HĀ !GAEIARES

Hoa !khā!khā!khŏ+gāb #ai#am!kkhaidi ge #namipeb !gau!nās, HIVs tsī AIDS, khoesi #hanugu tsī !laesigaosis, #ans tsī !nāu#harugus texnoloxib tsī daob !norasasib tsīna. Nē !khaidi ge #hanusi !khā!khā!khŏ+gāb !nā ge #gāxa-ūhe, mās hoas lō-aisa !khō!khōsasigu tsī !goa#uide Namibiab di !hūhāsiga !khŏ+gāba hā amaga. Nē !khaidi ge hoa !harigu tsī hoa !khā!khā!āgu !nā nī gowalīhe. Hoa !khā!khāsenaoon ge nī:

- !nāu!ā !khŏ+gāb nē !khō!khōsasigu tsī !goa#uidi diba;
- #an mā sīsenu#uiban nī sada di !hūhāsib tsī !līb di ū!lgaub māsib ai nēsi tsī !goaxa !laeb ai ūhāsa;
- !nāu!ā mātīn nī nē !khō!khōsasīn tsī !goa#uina !hūb !nā tsī !hūbaib ai gowalīhe !khaisa;
- !nāu!ā mātīn !āsa !huru !khā !khaisa nē !khō!khōsasigu tsī !goa#uide gowalīs !nā !līn di skoli tsī !hūhāsib !nā.

Dana !khō!khōsasīn tsī !goa#uidi ge sao ran ase ge #gai#nū!khāhe:

- !Khō!khōsasīn tsī !goa#uidi sada nī sada ga sada !aub !urudi tsī !luiga !ūi!gā tsī #hanuse #gae#gui tama io !oadi;
- !Khō!khōsasīn tsī !goa#uidi sada nī !oadi HIVs tsī AIDS xa ra !aromahedi;
- !Khō!khōsasīn tsī !goa#uidi sada nī !oadi #urusiba ra tsā!khā !gomsin hā #namipeba luriluris, #khawusa draindi māsib tsī lapob xa ra !aromahen;
- !Khō!khōsasīn tsī !goa#uidi !laesigaosis tsī !hūhāsib māl!posa a tsā!khā !khādi hā ra !guitikō-o!nāsib tsī #gae#guilgaub hā #hanugu tsī !ereamxasigu tsīna ra mū!haran xa !aromahedi;
- !Khō!khōsasīn tsī !goa#uidi sada nī !oadi #khabusa !nāu!namxasib daob !norasasib !garagu xa ra !aromahese;

- ǀKhōǀkhōsasin tsǀ ǀgoaǀuidi sada nǀ !oadi ǀgui !hūbai kais !gomsin xa !aromahe hāse.

Sao ra tafeli !nā mā aolǀguigu ge ra dǀtsā-ūhe ǀgau!nā-aona daolǀgausa ǀn hoa ǀkhāǀkhā!āgu !nā ra hōhe ǀhōga ǀgā!nāgu kai ǀǀn di tsēkorobe gowaba ǀkhāǀkhās !nā. ǀGau!nā-aon ge ǀǀn di ǀhunuma ǀāiǀam!khaidi tsǀ ǀlaxasina laro ǀkhā tamas ka io nēna unu ǀkhā ǀgōan hā ai !harib tsǀ !gāi!gāibasens ai !gao!gaosase.

Hoaraga Ikhō+gāb Inā hōhesa Ikhais	#Āi+amikhais	IĀxasin mā Ikhāsib hoab Iaroma			
		IGās	IHoas	Khomais	Xoas
#Namipeb IGaulnās	- Tarena sada di #namipeba ra kuru+ui? !Hanagu tsī khoakhoasens !Aulū!gās - Hain tsēs	Igā Iās Iga #ans hīa #khanirogu ai xoasasa māisaogu-unus Iaroma	- dī!nā Iaub #ansa-e tamas ka io Iaub Iū!gā-ao-e - ai#homisa Ihoas, gowallīs tamas ka io #gaenam!gāgus, aillg. Māti da Igam-i/elektrib tsīna nī sāu; Ikhāe lurilurisa	- khomai Iāna, aillg. Haina skol!hūs ai #gās - Iguirō mīde #hanu #āibasens Ikha Iāsa xu khomain rase	Sī#khanis Igōa!gās disa xoa Iā!khōmāi-ao-i sadu Iās di-i hīa go Haina #Gās di tsēs sadu skoli tawa go hā is Inā goro Ilhao-e
Khoen IGaulnās	- Namibiab khoen tamas ka io Ihaodi - Namibiab di Iḡellaeb di Inae!khais - Ū!lgaub sada Ihūb/Iādi Inā	- Igā Iās Ū!lgaugu #ama ra Iḡūs Iga tsī #hanu Ireamde sao - Igā #ans hīa ra khoen di Iarosens tsī Ū!llaeb Iāubasens hīa Namibiab Inā hās Iga tsī Ikhā!āis di dīde Iream	- Ihoa#am: - Namibiab di Iḡellaeb Inae!khais: khoen hīa ge sīsē#uiba Namibiab di Inae!khais ai Ūhā In. #gaenam!gāgu: - Sada nē da Ūhā khoen di Iarosensa māba Ikhā da a?	- tani!kharu #ans hīa ge Namibiab di Ihaodi #ama dīheba tafeli ai - khomai Ihū#haweb/karta Ūib Iāubasens #ama (Social Studies #khanis Inā kō)	- Ilgau+ui#hawega kurus: Ikharaga Ihaodi hīa Namibiab Ilaesa ra dī+ui di - tani!kharu #ansa Ihū#hawega xu tafelgu Iga
#Ans texnoloxib	- omkhāis #ans texnoloxib dis - Ilhāu#harugus Ikhaidi #oa#amsa hō+ui-aon tsī hō+uisa xūn	- Igā mī!gā!gādi Iasa IT (#Ans texnoloxib) tsī xoa#amdi Iga, aillg. kompilers di Iān - Igā Igaruben khoen #ama hān Iga (Newtoni, Deweyb, Curien, Belli, Pascali) tsī saogub #āilgaugu diba #khanilārogu ai	#hōa#gares/ - Tsi#hōa#gares saoguba Igubis Inā: sīsē#uib #Ans texnoloxib (ITs) dib Ikhā!khāsens ai, aillg. Internets, Tsi#hōa#gares tsī #hōa#gares saogugu	- Inaikhomai Iās hīa ra #Ans texnoloxib xa Iḡusa tsī Inō!nā Ilaeb di Igaraba / dītoā tafela, aillg. Tsi#hōa#garesa mālāe ge #āi+uihe - khomai tsī Iream khomailādi hīa Iō-aisa #an+ui-aon #ama ra Iḡude	Inō!nā Igara xrafiksa, Ilgau+ui mātikō Iḡōan Tsi#hōa#gares, #hōa#gares, selfoni, kompilersa Ūhāsa

Hoaraga !khō+gāb Inā hōhesa !khais	#Āi#am!khais	!Āxasin mā !khāsib hoab !aroma			
		!Gās	!Hoas	!Khomais	Xoas
Khoesi #hanugu tsī !laesigaosis	• a!lgū kai !naetib #khīb dība • !nāu!ā !hao!nāsib tsī !kharagagusiba • #hanugu tsī !leamsenxasigu • Afrikab !gōan dī Tsēs	• !gā !ās hīa ra #hanugu tsī !leamxasigu xa !gūs !f tsī dītoā !kharaga !gui#amde, • a!lg. ama a / ama tama. !guiro, !nubu !leamdi, ts. !n.	• !hoa !kharaga !hao!nāsigu #ama (gowab, saran, #ūn, ts. !n.) • !hoa #hanugu tsī !leamxasigu #ama (xoal!guib / !hū#hanub) • !hoa#am !!Gau!nās #Hanumāsa, 2001ro kurib disa, ix-!f !āb – !gui-aisa skol#gās xa ra !gūba	• !naikhomai !kharaga !āna tsī mū!ā a!lgaudi #khawadīb dīde mās hoas !nā • !khomai !āde !gōana ra !gāi mū#uiba !fīn dī #hunumā khoesis #ama māde tsī !kharaga !āxasina dītoā, a!lg. ama /ama tama, !nubu tsī gaxu!nā !leamdi !āxasin, ts. !n.	• xoamāi mati du #khīb dī kuru-ao !khā !khaisa • sī#khanisa !lāudīn sadu skoli ai hān #ama • sa xa xoa re • xoa re !gōagus #ama (!hao!nāsigu/ #gomdi)
HIVs tsī AIDS	• !Gāi mū#uib !kha HIVs tsī AIDS !kha ūis • #Hīhesa !khaes • Khoesi #Hanugu !nān #hīsan tsī tsā!khāhe hān digu	• !gā !ās !ga tsī !leam ama a/amatama dīde • !gā #ans hīa videob/!gae#hōas HIVsa ūhā khoen dīb/dis !ga, ! lhomalhomasa #āibasenga ai#homi	• dī!nā - !ās dī #urusib māisa-e HIVs tsī AIDS #ama, !hao!hao #ansa (!gubis !āxasin) • #gaenam!gāgu - !gāi i asa HIVs dī māsiba #ansa	• !naikhomai !khomai!āsa !khaes dī māsigu #ama • #ansa tani!kharus: !hū#haweb khoen dī !gōab dīb – ūib !āubasens !kharaga !kharigu digu Namibiab !nā	• xoamāi #ans hīa ge !hoas dī !āxasib !nā !hao!haohesa tafeli/kart ai • !gau#ui#hawegu !khaebasens dī haisi-amde ūhā gu • !leam dīde #hōa#gares !gam!lares/CDB ai tsī ama !khaide !khō+gā !am!laresa xoa
Daob !Norasasib	• !!Hūi !leamxase (xūib, sō!ōan, !huwulhuwusenxūn) • !Gāi !nari-ao kai • Daob tsū!gāgu dī !aromadi • Daob !norasasib dī hōhō!nādi	• !gā !gau#uidi / xōasa !ādi daob !norasasib hōhō!nādi dīn !f, tsī !fīn #ama hā dīde !leam • !gā !ādi hīa khoen, audon tsī daob tsīn ra tsū!gāga !aromas !nā !huru !ādi !ga	• !gam sīsen#uib xūib, !huwulhuwusen- • xūn tsī sō!ōan khoe-i !khāsib daoba !norasase sīsenūs dīb ai ūhāba • #āisa ra #gaebē xūn !narihe garu soab ain • !gam daob !norasasib !garugu #ama !nū!gū-aose, !urihā!gapi-aose tsī audon !nā #nōa !narisao-aose	• !khomai !ān hīa !gōaqqu khoen xa ge !aromahe tsū!gāga ra !gau#uina • !khomai !ān tanisen!gaub !gāi !nari-aon tsī !nū!gū-aon dīn #ama hāna	• xoa daob !norasasib tsī !huwulhuwusenxūn #ama • internets / !nīpa ōa #ans hīa !khaidi hīa ra daob tsū!gāga !aromana tsī !am!lareba xoa • !nans ase nau !khā!khāsenaona !hurullnāba daob !norasasib hōhō!nās ase

6. IGAU!NÂS TSĪ IḲHĀIḲHĀSEN IGAUGU

IḲhāiḲhāsenao-i ai a !ammāisa Iḡau!nâs

Iḡau!nâs tsĭ iḲhāiḲhāsens di Iḡaub ge Iḡoa-i ai a !ammāisa, ministris di xoallḡuigu tsĭ iḲhāiḲhāsenao-i ai !ammāisa Iḡau!nâs di †āilḡaub !amllareba ai a !ḡao!ḡaosa. Nē iḲhāiḲhāḡaub ge ra loasa †û†ûxa iḲhāiḲhāsensa llawollawo sao ra !ḡaollḡuigu ga sĭsenxa kaiheo.

Iḡūbas ge Iḡnā!ā rase iḲhāiḲhāsensa omkhāisa, tsĭ iḲhāsigu tsĭ ū!oasa tanisenIḡaugu tsĭna Iḡhūhāsib di omkhāis kōse ra sĭ-ū. Tsoatsoas Iḡau!nâs tsĭ iḲhāiḲhāsens dis ge a Iḡnā ama !khais iḲhāiḲhāsenao-ra skoli Iḡa !khūsib †ans tsĭ Iḡhūhāsi †an tsĭ hō!āsa Iḡhī-ū !khaisa, hĭan ge garu ase omaris (laokhoen), Iḡhūhāsib tsĭ sĭsenllareb hĭa †namipeb Iḡha hāb Iḡnā-ū hōna. Skoli Iḡnā hā iḲhāiḲhāsens ge iḲhāiḲhāsenao-i di ai!ā hā †ans di †an-tsĭ-hō!āsa sĭsenxa kai, Iḡs ai om, khora†ui tsĭ nĭ Iḡgoa†ui.

IḲhāiḲhāsenao-ra ge hoan xa Iḡnāsase ra iḲhāiḲhāsen Iḡn ga iḲhāiḲhāsens di Iḡlaxasib Iḡnā Iḡapimā hā !harib ai ūitsamase Iḡhao, Iaro tsĭ kuruxasib !ā kaio. IḡNā Iḡaeb †ūb (†hanib) ai i ge mā iḲhāiḲhāsenao-i hoa-e Iḡi-i di aitsama hā †hāsin, !haesib iḲhāiḲhāsens dib, †an tsĭ hō!ādi tsĭ iḲhāsigu tsĭna ūhā. Iḡau!nā-ao-i ge nĭ iḲhā i i mūhō ka hō!ā iḲhāiḲhāsenao-ra di †hāsigu, iḲhāiḲhāsenhe nĭse i sĭsennni, tsĭ mātī di nĭ iḲhāiḲhāsens di †an tsĭ hō!āde Iḡau hāse unuhe !khaisa. Iḡau!nâs di dĭIḡaugu ge Iḡnā-amaga nĭ dawa ka dawahe, xawe gu ge nĭ unuhe iḲhā Iḡāise !amllaresa saogubese hā iḲhāiḲhāsendi Iḡnā.

Iḡau!nâs Iḡaugu †ḡuro ḡowab Iḡnā

†ḡuro ḡowaba Iḡau!nâs Iḡnā i ge Iḡau!nā-ao-e iḲhāiḲhāsenao-ra di †ḡao†ḡao!nâs khomais tsĭ xoas disa nĭ †hunuma huisenxūna sĭsenūs, iḲhāiḲhāsenao-ra di ūigu Iḡha !ḡaellares, !eream!nāhe ra !ḡubide †nuwis hĭan iḲhāiḲhāsenao-ra !ao tamase dĭsā Iḡnā iḲhās, tsĭ iḲhāiḲhāsenao-ra Iḡi!nābe tsĭ xoasa !ādi Iḡha sĭsenllare kai. Iḡau!nā-aon ge ḡowa†ansese †hanullise xoallḡuisa !harib ḡowab diba aillḡause !hoas tsĭ xoas Iḡnā nĭ Iḡba. IḲhātin ge Iḡnā !khā rase khomais dĭIḡaugu, xoasa !ās di !amllarelḡaugu, tsĭ kaise !ḡāsase mĭdilluiba omkhāis ai †āisa †nūisa nĭ aillḡauba tsĭ !ḡāsase nĭ Iḡau!nā.

ḡowab di iḲhāsigu ge †ḡā!nāḡu rase nĭ iḲhāiḲhāhe, aillḡ. Iḡnā!ā rase khomaisa !ḡā!ḡāis ge khomais Iḡuisa !khō†ḡā tama i tsĭ xoas, !hoas, !ḡās/mūs, Iḡapi!harib †āilḡaub, ḡowab tsĭ mĭdilluiba †ans, tsĭ mātits ra khoetsa iḲhāiḲhāsen !khaisa hō!ās di iḲhāsigu tsĭn hoana !khō†ḡā hā. ḡowab di !ḡaollḡuigu tsĭ Iḡasa mĭdilluib ge aibe sĭsenū!nāhe ra Iḡnāmāb Iḡnā-u nĭ †ḡae†ḡui†ḡāhe, tsĭ Iḡnās khao!ḡā !ḡāsase iḲhāiḲhāhe tsĭ nĭ iḲhāpesenhe, tsĭn ge Iḡnās khao!ḡā iḲhāiḲhāsenao-ra !ēsa nĭ māhe Iḡn †ansa Iḡuilgui !ḡaollḡuib tamas kai o Iḡasa mĭdilluiba Iḡnāmāb tawa Iḡau hāse sĭsenūs Iḡha.

ḡowa†ans ge !uru !ās †ḡuro ḡowab disa tsĭ i Iḡau!nā-ao-e !ḡoa!ḡās tsĭ Iḡkhoab hoa genregu (Iḡḡu) disa nĭ aimāi, tsĭ Iḡkhāti xoa-ao-i ra Iḡō-aisa Iḡaugu tamas ka io hō!āde †nuwis !aroma ḡowaba sĭsenū Iḡauba nĭ Iḡnā!ā. !ḡubis ge nĭ xoasa !ān xa !khū hā †namipeb ase i, tsĭ khomaiIḡhōasa ūhā hĭa Iḡailḡarun, Iḡae†hōan tsĭ Iḡhuru!āna ūhāsa, tsĭ Iḡau†ui†hawegu hĭa āi-āis Iḡaipetsanan tsĭ †ansa ūhā †an†ansa xoa-aon dina. Iḡau!nā-ao-i ge †ḡui !kharaga!nāḡu dĭIḡauga nĭ sĭsenū xoa†ans di Iḡau!nāsa Iḡkhoallkhoas !aroma, aillḡ. iḲhāiḲhāsenao-ra Iḡhuru!ās di !ā-e Iḡhurullnā kais Iḡha, tamas kai o Iḡaipetsanasa Iḡhū†ḡai kais Iḡha, tamas kai o

Namibiab di Ihuru!âlhuru-ao-e skoli lga †gais Ikha î i hā lgaipetsana-e †gai tamas kai o !nubu Ihuru!ârosa Ihurullnāba gowab di !gubide.

lGau!nâ-ao-i ge lgora!gâ ra †âilgaugu di lkhāsiga omkhâis ai †âisa nî †nûi, hîa a hoa gowab di llaxasigu di !uruga, aillg. lapellguisa khomais, lkhâllkhāsens !aroma xoas, !hoa†ams, †gaenam!gâgus di ai†homisens, xoa-ao-e dî!nâs, !gaellares dîs tsî !ereams hâra llaegu hâs, !hoa†ui rase †âis, hoalkhâ !oa hâ lgaunâs. lKhâllkhāsenaon ge nî †âi-ra khoe kai hîa ra llnâ!â tsî †âilgauga sîsen†uina. lNâ-amagan ge lgaunâ-aona !oa hâ †ans lguisa †an dîn lguina dî tide, xawe lgapi †âi!harib dîn tsîna nî dî hîa nî lkhâllkhāsenaona †gao†gao!nâna †gâ!nâgu kai, llnâ!â, lgora!gâ tsî kô!gâ khomai tsîn go lkhâllkhāsen xūna. lNâs khao!gân ge llaeba nî māhe î n aitsama !hara!âisen tsî kô-oa tarenan go lkhâllkhāsens lga (“tita †an i, †an †gao ta ra i, lkhâllkhāsen ta go i”.)

lGau!nâ-ao-i ge nî mîllgui, lkhâllkhāsens !âubasendi tsî lkhāsigu hîa nî sî!nâhese î n Ikha !gaellaresase, llaeb ga a lhāo, o !khō†gāba !oa mā!kharusa; llaeb ga a lhāo, o lgōana lî-aitsama hō†ui tamas ka io ôa!nâ kaisa; mā llaen !oa hâ lkhâllkhāsensa †hâba hâ !khaisa; mā llaen lguillawollawos tamas ka io †khâ!nâ ra lkhâllkhāsensa †hâba hâsa; mā llaes lō-aisa ai!gûs lkhāsigu tamas ka io †ans dis hîa nî saohese îsa a †hâbasa !khaisa; tamas ka ion lgōana mālāe nî mā-amhe lî n di daoba (lgauba) !hoa†am!khais !khō†gāb !nâ hâsa hōbasensa.

Sîsen !nandi !nâ, lgam!gammese, lguilguibese, tamas ka io hoaraga !gubis ase i ge llnâ-amaga llnâti î llaxasib tawa ra lgause nî ai†homihe. Sîsenllare tsî sîsenhui ra lkhâllkhāsens ge nî †gao†gao!nâhe, î lkhâ i apa. lNâti î lhōgu !nâ i ge llaxasiga llnâti nî †gaekhâihe î i lgam!gammese tsî !nandi !nâ sîsenhe lîga dîtoas !aroma, ti i ga dîhe tama io, on ge lgōana lgui†amde lhûbe dîs di †hâsiba mû tide. lGōan lnai lî n di †hunuma, lhûhâsi tsî llnâ†harugus (!hoas tsî xoas) lkhāsigu omkhâi hâ xui-aon ge lîna !haro!harobese ra larosen !ereamxasiba nî māhe î n lhao lapes tsî kô!gâs lî n sîseni dib !nâ, lgaunâ-ao-i di †gae†guis !naka.

7. XOAGĀ!GĀS !HARIB IAMS DI lKHĀSIGU DIS

lKhâllkhāsenaon ra †gaolkhâhe sî!nâhe lkhâ lkhāsigu lGapi †Am (Senior Primeri) !harib !nâ ū!oahe digu !aroma i ge lGapi †Am !Harib lKhâllkhâ†gaekhâiba nî kô!he.

Nē †Am lGapi !harib !nân ge lkhâllkhāsenaona nî lkhâ lî n di lkhāsigu hîan ge lGapi †Am !harib !nâ lkhâllkhāsenga llapollapo tsî khoratuisa, xawe lkhâti lasa lkhāsigu tsî †ansa mâtib gowaba ra sîsens †ama nî hō. †Am lGapi !harib lkhâllkhâ†gaekhâib !nân ge lkhâllkhāsenaona nî †gaolkhâhe î n lkhāsiga omkhâi larosen ra †ōrisasib !harodi Ikha.

lNî khama kô lkhâllkhāsenaon ge tsâse lkhâ tide hoaraga lkhāsiga †khî†khîsase sî!nâsa, tsî nî lkhâllkhāsens di †khâ!nâsa !khō!oa unusa lgaunâs lgaugu, unusa huisen(ū)xūn, tsî lhōsan di huib Ikha. lOro !gōab di lkhâllkhāsenaon ge lō-aisa lgaunâs †hâsiga lNî khama kô lnōb ai ūhâ, hîa ra lguilguibese †âi-ai†nûihes, !urudi tamas ka io !hara!âisa †gaolkhâse. lNî n ge !nubusina ūhâ hîa †ans tsî hō!âsib lkhâllkhāsens tsî omkhâisensa †hani tamana, aillgause †gîsib tamas ka io †khawusa mûllkhâsib, †gana†gaes tsî !horasib.

†Am lGapi !harib ai Khoekhoegowaba dîtoas Ikhan ge lkhâllkhāsenaona ra †gaolkhâhe !naga mā lkhāsigan nî sî!nâsa.

!Gâs, mûs tsî !hoas !nân ge !khā!khāsenaona nî !khā !n:

- !gâ !gao!gâxase tsî kō !kharaga amke-aibe !â!nôana, tsî !lgau !gau ra mû!gālgaugu tsî tanisen!gauga !gâs tsî mûs di soab ai. !lîn ge !âuna !nōb !khāsigu tsî dī!gauga nî sîsenū !âibasensa amke-aibe !âde xu kuru tsî !gora!gâs !aroma, tsî !gau hâse !eream !nâ!lâs tsî !gōa!gâsa !gaus !arom
- !hoa!harugu hō!âsens tsî !gâi sîsen!uib !kha, !lîn !hoaba ra !kharaga māsigu !nâ tsî !hoa!harugus !âibasendi !aroma unuse. !lîn ge mîde !hanuse ra !gai!ui tsî !lîn !hoab ge !gâi !goe!ams !hoahe ra gowa!ansa ra dī!gaugau.
- !hûi tsî māsiaogu !ansa, mû!gālgaugu tsî !âilgaugu, tsî !khanu, !ammâisa tsî !hanu saogub !nâ hâ mî-ai!âsa mâ. !lîn ge !gao!gao !hoas tsî mî-ai!âs !khāsigu tsî dī!gauga ra sîsen kai !gau rapa !aromas tsî !nuwis amke-aibe !âibasendi !aroma, tsî !gui!nâgu !ansa !gâ-aon !aroma
- !hao !gâi sîsen!uib tsî !gōasib !kha !nōb di sîsen!arexase !hoa!ams !nâ !lîn kurigu tawa ra !gau !hoa!am!khaidi tsî !hōgu !nâ !gau hâ !lî!nâbe hōgus !khāsigu tsî dī!gaugu tsî !hûhâsi ū!oasa !garagu tsî !gōasiba ra !nâ!harugus !nâ !gōa!gâse.

Khomais tsî xoas !nân ge !khā!khāsenaona nî !khā !n:

- khomai xrats tawa ra !gau !âna !nōsase tsî !garise !ōrisasib, !khanusib tsî !nâ!lâs !kha
- sîsenū tsî !oe!ā !gui!nâgu !ghapi !harib ai hâ, !goa!ui ra xoa!ans tsî !ansa ram !â!kharu khomai!âna, tsî dī!gaugau !âde !nâ!lâsa, !am!larelgaub tsî !anai!khaide, tsî xoa-ao-i di xoa!gauba.
- xoa !gui!nâgu !gâise !am!laresa tsî !nâ!lâhesa !âna !nuwi raser, aitsamab di, !aromas ai !ammâisase tsî !khā!khāsens !aroma, hîa i ra omkhâis, !am!lareb, gowalîs tsî !gaub tsîna ra !gui!ams, !aromas tsî khomai-aon tawa !gause. !lîn di xoab ge !gâi !goe!ams gowab tsî xoamû!gaib di !garaga ra !gau!ui.

Gowasîsen!gaub tsî mîdilluib !nân ge !khā!khāsenaona nî !khā !n:

- sîsenxa kai !naetisa !garagu gowasîsen!gaub diga xoas tamas ka io !hoas !nâ.
- sîsenū !hanu gowasîsen!gaub mîdilluib gowab hîa ra nē !harib !nâ !khā!khāheb xa !hoas !nâ.
- sîsenū !hanuse tsî !gomsî-i ose !guise !ansa tsî !nâs kōse !ansa tama hâ !khoamîn tsî mî!nôana xoas tamas ka io !hoas !nâ.
- sîsenū !ōrisase tsî !gomsî-i ose !nōb di hoa!nâ-aixa, !khā!khāsens tsî !harib di !ō-aisa mîdi tsî !garu !âibasengu tsîna hîa khomais, xoas, !hoas tsî !gâs !aroma !âu hâna senior sekondere !harib di skola !homibahes !harib !aroma.
- xoamû!gai tsî !gai!ui !hanuse !âuna !nōb di hoa!nâ-aixa, !khā!khāsens !nâ !hâbasa tsî !nâ !harib tawa !gau hâ !ō-aisa mîde.

8. !KHŌ!NAMIS !KHĀ!KHĀSENS !KHŌ!GĀB DIS : XRAT 8 & 9

!KHĀSIB	XOA#AMS	HOAINĀ-AIXA !GŪBADI <i>!khā!khāsenāon ge nî:</i>	IŌ-AISA !GŪBADI <i>!khā!khāsenāon ge nî !khā !n:</i>
!GĀS TSĪ !HOAS	!Gora!gā rase !gās	!gā !gao!gāxase !kharagagu !ân !ga tsĭ !gau #hanu #ūsigu tsĭ tanisen!gaugu !gās diga	!gora!gā rase !gā !kharaga!nāgu !hoasa, !khō!nāsa tsĭ !lgā!nāsa !ân !ga !gā !ādi !ga, mû!ā tsĭ !gora!gā !hoallnādanas !gaugu tsĭ gowasĭsenūsa
	!Gāsase tsĭ !gāi sĭsen#uib !kha !hoa#harugu	!hoa sĭsenxase tsĭ !lkhoa#gaoxasib !kha !gausa gowaba ra sĭsenū !aromas, !gā-aon tsĭ !hao!nāsi !naetiga gowā!s !aroma	- sĭsenū #hanu gowab tsĭ gowā!lgauba !kharaga !gā-aon tsĭ #gui!nāgu !aromadi !aroma !lapellgui tsĭ !lkhaellnā mĕi-ai!āde !kharaga !gā-aon tsĭ !aromadi !aroma !lhao !gāi sĭsen#uib !kha !kharaga sĭsenllare!nāhe ra !hoa#amdi tsĭ !lgamllaredi !nā
KHOMAI	!Gao!gāxase !gā	!khomei tsĭ !lream xrats !harib ai ra !gau #gui !kharaga!nāgu !ân hĭa #āisa ra !lgoa#ui #āi#am!khaide ai hāna	dĭ!lgau!lgau !nāu!ās !oa!ū tsĭ #gan!gāsa #āibasens tsĭ #ūsib tsĭna
	!Gora!gā rase kō!l !āde		!oelā, kō!gā tsĭ omkhāi ama!khaidi, #āilgaugu tsĭ mû#gā!lgauga !khomei!āsa xu hā #khā!nā ra !lgau!lgaude ra māse
	Xoa-aon tsĭ !lĭn sĭsen#uigu		dĭ!lgau!lgau !nāu!āba mĕtin xoa-aona sĭsen#uiga hōbē tsĭ !khomei-aona ra tsā!khā !gausa
	Xoa#ans		mû!ā tsĭ !hoa#am !ō-aisa #an#ui!khaidi xoa#ans dina tsĭ !lĭdi sĭsenūbahe hā !aromadi !kha !hū!lare
XOAS	Daollgaosa xoas	#nuwi khoratuisa !nōb di !gaellaresa tsĭ #gā!nāgu ra !āde #nuwis, #hunuma, sĭsenxa tsĭ !khā!khāsens !aromadi ai	māisaogu #āilgaugu tsĭ mû#gā!lgauga !xoas !nā-ū mĕi-ai!ā !lgon!lgonsa sĭsen#uib !aroma
	Xoas sĭsen#uib !aroma		!lhūi#ui !lgōa!lgōasa #ansa !āde xu tsĭ unu !ō-aisa !gā-aon tsĭ !aromas !oa
	Garu-a Xoas		!nāu#harugu hō!āde tsĭ !lgāi#ui tare-en ra #āi, tsā tsĭ mûnanai !khaisa
GOWASĪSENŪS TSĪ MĪD!UIB	!Ōn tsĭ !ō#nuwis (morfoloxib)	#nuwi #ans gowasĭsenūs gowab disa mĭdi, #āibasen!ādi, #āibasengu, !khomei!ân !nā sĭsenūs !aroma !khā!khāsen !khū hā mĭd!l!uiba omkhāisa	mû!ā !hoas !ōn tsĭ mĭdi !nāmāb tsĭna tsĭ #hanuse sĭsenū
	!Hoalō!gaub		#āibasen !amllares di !lgaraga sĭsenū !hoas tsĭ xoas !nā
	!Khomeisaon tsĭ xoamū#gais		sĭsenū hoa !khomeisaona #hanuse, sĭsenxasib !aroma tsĭ !gam#āixasiba #gōsen
	Mĭd!l!uib		!khōkhāi #ansa !gamsib !nā tsĭ kaise !gāise !lgāi#uisen

9. IḲHĀIḲHĀS IḲHŌ+GĀB

Nausa i ga †gui lō-aisa lḡūbade Xrat 8s tsī 9s !aroma a lgui, xawe i ge ai!ḡūs IḲhāsigu disa ra māhe larosen ra !haib !gomsib tsī !gamsib amke-aibes tsī xoasa !ân dis !nâ-u. IḲhāIḲhāsenaon di nē IḲhāsiga IḲhā !laeb sī!nâs gen î !lapollapohe !lḡa hoaraga !harib ai IḲhāpesen tsī sīsēnxa kais IḲha.

9.1 IGās tsī Ihoas

!Gās di †anhe nīse I IḲhāsiga IḲhāIḲhās ge Junior Sekondere !harib ai nau IḲhāsigu gowab digu IḲha !hū!larebes !nâ nī IḲhāIḲhāhe tsī !nāxa lḡuri māsē kō!ḡāhe tsī !ḡōaba māhe !loa Khoekhoegowab †Guro Gowab !nâ. IḲhāsib !ḡao!āxase !ḡā tsī !ḡau rase !ereams dib ge kaise a †hâ†hāsa IḲhāsi lḡapi !harib !ḡau!nâs !nâ tsī hoa !oabas !harigu !nâ, tsī !nâ-amaga i ge nē IḲhāsigu !ḡau!nāsa tā sekondere skoli !nâ !nā!āhe.

Hoa!nā-aisa Iḡūbadi	IŌ-aisa Iḡūbadi	
	Xrat 8	Xrat 9
<i>IḲhāIḲhāsenaon ge nī:</i>	<i>Xrats lams ain ge IḲhāIḲhāsenaona nī IḲhā î:</i>	<i>Xrats lams ain ge IḲhāIḲhāsenaona nī IḲhā î:</i>
IḲIḡ1 !GĀS TSĪ !HOAS • !ḡā !ḡao!ḡāxase!kharagagu!ân lḡa tsī lḡau †hanu †ūsigu tsī tanisenlḡaugu !ḡās diga	!Gora!ḡā rase !ḡās IḲIḡ1!ḡIḲ1 • !ḡora!ḡā rase !ḡā !kharaga!nāgu !hoasa, !khō!nāsa tsī !ḡā!nāsa !ân lḡa - mû!â gowab sīsēnūhe hāba: koatsanadi, !nae-amdi !nâ.lhaodi - mī!ḡā!ḡā lō-aisa †ania!khaidi !kharaga amke-aibe !ân di de: !ḡā!ḡāba !khorebas, gangansa mās tsī tsāballhaosa mās di de. - †hunuma ūib lḡaugu xūn ai !eream: !khoaxa/lō-aisa lhaodi tsī !kharu ge ūib hō!âdi tsī †andi xa. - !gui!âdi ai !eream IḲhā: !hao!nāsi !naetigu tsī sīsēnlḡaugu kompiter proxamgu digu - xoamāi IḲhā, !khō!nami tsī !ḡora†ḡā †ansa †hanu saogub !nâ tsī !ḡāsase tsī !amkuse !amllaesa lḡaub !nâ mī-ai!â	!Gora!ḡā rase !ḡās IḲIḡ1!ḡIḲ1 • !ḡora!ḡā rase !ḡā !kharaga!nāgu !hoasa, !khō!nāsa tsī !ḡā!nāsa !ân lḡa - mû!â gowab sīsēnūhe hāba: koatsanadi, !nae-amdi !nâ.lhaodi - mī!ḡā!ḡā lō-aisa †ania!khaidi !kharaga amke-aibe !ân di de: †ḡao†ḡao!nâ gowalīdi, mī-ai!âdi tsī !nurigu. - !eream ama !nae!khaidi ai: †hōan !nurib, mû!haras !laxasigu !nae!khaidi. - Hō!âdi ai oe-ams: ḡonīsib, †khanis tamas ka io musik lḡau!uis !ḡora!ḡās. - xoamāi IḲhā, !khō!nami tsī !ḡora†ḡā †ansa †hanu saogub !nâ tsī !ḡāsase tsī !amkuse !amllaesa lḡaub !nâ mī-ai!â.

9.1 IGâs tsî lhoas (ai!gû ra)

Hoa!nā-aixa !Gūbadi	!Ō-aixa !Gūbadi	
	Xrat 8	Xrat 9
<i>!Khā!lkhāsenāon ge nî:</i>	<i>Xrats lams ain ge !khā!lkhāsenāona nî !khā !n:</i>	<i>Xrats lams ain ge !khā!lkhāsenāona nî !khā !n:</i>
!H!IG1 !GÂS TSÎ !HOAS • !Gâ !gao!gâxase!kharagagu!ân !lga tsî !lgau #hanu #ûsigu tsî tanisen!gaugu !gâs diga	!Gora!gâ rase !gâs !H!IG1!IGIH2 • !gâ !âdi !lga, mû!â tsî !gora!gâ !hoallnâdanas !gaugu tsî gowasîsenûsa - #gai#nûilkhâ #âibasens !gamsib, !aromas tsî !gâ-aon !lînas xoa!âsa #âibasenbahe hâna. - !lgau mû#gâlgauba: #âilgaugu !kha i tare-e ra #âibasenhe !khais #ama, lamlamsa kuru#ui mû#gâlgaugu ai !gao!gaosase. - #hanuse !lgu!â (!nâuhe tsî mûhe ra) !gaullgaun hîa ra !âsa !khâsa hui!nâ na: !gandana (danas !kha #hanu a ti !lgaus), mûdi !nâ kôgus, "î", "hî-î", "#hanu a" ti mîs !kha. - #gai#nûilkhâ: saogub, xûn ra !ba !aromas, !gomsib tsî oresa. - #gai#nûilkhâ !kharaga #âilgauga. - #gai#nûilkhâ tsî !gora!gâ !hoa-ao-i di gowab ūhâ sîsen#uiba: !gâ-ao-e khâkhâ!nâs, #khoagowab dîdi: !garu#âibasengu, tsâsina ra khâikhâi gowab, !lgu!gâs, hoana !khô#gâ hâ gowab, #hunuma ūib !huru!âde xu. - #gai#nûilkhâ lon#nûilkhâ !gauga.	!Gora!gâ rase !gâs !H!IG1!IGIH2 • !gâ !âdi !lga, mû!â tsî !gora!gâ !hoallnâdanas !gaugu tsî gowasîsenûsa - #gai#nûilkhâ #âibasens !gamsib, !aromas tsî !gâ-aon !lînas xoa!âsa #âibasenbahe hâna. - !lgau mû#gâlgauba: #âilgaugu !kha i tare-e ra #âibasenhe !khais #ama, lamlamsa kuru#ui mû#gâlgaugu ai !gao!gaosase. - #hanuse !lgu!â (!nâuhe tsî mûhe ra) !gaullgaun hîa ra !âsa !khâsa hui!nâ na: mîdi tsî !garu #âibasendi, !ôgawib tsî sorosi gowab. - #gai#nûilkhâ: saogub, xûn ra !ba !aromas, !gomsib tsî oresa. - #gai#nûilkhâ !kharaga #âilgauga. - #gai#nûilkhâ !Ō-aixa xoa!gaub sîsen#uiga (!hûlômûsaogub, !gowelnôdi/!uirodi tsî metafori) tsî !lgu!â !lî di sîsen#uib !gâ-ao-i ai hâba. - #gai#nûilkhâ tsî !gora!gâ !hoa-ao-i di gowab ūhâ sîsen#uiba: !gâ-ao-e khâkhâ!nâs, #khoagowab dîdi: !garu#âibasengu, tsâsina ra khâikhâi gowab, !lgu!gâs, hoana !khô#gâ hâ gowab, #hunuma ūib !huru!âde xu. - #gai#nûilkhâ lon#nûilkhâ !gauga.

9.1 IGās tsī Ihoas (ai!gû ra)

Hoa!nā-aixa !Gūbadi	!Ō-aixa !Gūbadi	
	Xrat 8	Xrat 9
<i>!Khā!khāsenaon ge nī:</i>	<i>Xrats lams ain ge !khā!khāsenaona nī !khā in:</i>	<i>Xrats lams ain ge !khā!khāsenaona nī !khā in:</i>
!HIG1 !GĀS TSĪ !HOAS • !Hoa sisenxase tsī !khoa#gaoxasib !kha î !gausa gowaba ra sisenū !aromas, !gā-aon tsī !hao!nāsi !naetiga gowafis !aroma	!Gāsase tsī !gāi sisen#uib !kha !hoa#harugu !HIG1!GIH3 • sisenū #hanu gowab tsī gowaf!gauba !kharaga !gā-aon tsī #gui!nāgu !aromadi !aroma - !hoa !gāsase, !gaellaresase tsī !nāuhe !khāse, #ansa tsī !ūsa !nāmāga xu (!gui#amdi, haisi-amdi, #ansa mās !hoadi, dī!nā !lgamllares, oresa hōs !hoa#amdi, #gaenam!gāgus) !nā-ū. - dī!gaullgau !hao!nāsi #ansa khoexa!nāsib !lgau#uilgaun, #khoagowab tsī !gūllare ra mina sisenūsa, !kharaga!nāgu !hoa#harugu !nāmāga xu. !HIG1!GIH4 • !apellgui tsī !khaellnā mī-ai!āde !kharaga !gā-aon tsī !aromadi !aroma - gowab, !khō#gāb tsī #gui!nāgu dī!gaugu sisenūxūn tsīna !lhūi (aillgause mūhesa huisenūxūn, !nāuhe ra !ādi tsī !khō!nā-ūxūn hīa ra !gā-aon tsī !aromas mī-ai!ās dis tawa !gauna) - sisenū #hanu !amllare!gaub hīa !gāi #gae#gui#gās, !khō#gāb !goradi hīa !gaellaresa dī tsī !amlamsa !khō#gā hāde. - mā !gau ra !khaidi, ama !khaidi, aillgaudi tsī/tamas ka io #noagudi hīa ra dana!khaide #khā!nāde. - !gū!gā (danasa xu !naellnā tamase) tsī !khaellnā #āi#gae tsī !gāise #āi!gāhe hā mī-ai!āde.	!Gāsase tsī !gāi sisen#uib !kha !hoa#harugu !HIG1!GIH3 • sisenū #hanu gowab tsī gowaf!gauba !kharaga !gā-aon tsī #gui!nāgu !aromadi !aroma - !hoa !gāsase, !gaellaresase tsī !nāuhe !khāse, #ansa tsī !ūsa !nāmāga xu (!laxasi-i #āma !nuri, mī-ai!ādi, gowaf!di, !haros !nā #nōa mīsa-i !kha !lgamllare, !gomsina orede hōba, !nans !nā hā !hoa#amdi, #gaenam!gāgus) !nā-ū. - dī!gaullgau !hao!nāsi #ansa khoexa!nāsib !lgau#uilgaun, #khoagowab tsī !gūllare ra mina sisenūsa, !kharaga!nāgu !hoa#harugu !nāmāga xu. !HIG1!GIH4 • !apellgui tsī !khaellnā mī-ai!āde !kharaga !gā-aon tsī !aromadi !aroma - gowab, !khō#gāb tsī #gui!nāgu dī!gaugu sisenūxūn tsīna !lhūi (aillgause mūhesa huisenūxūn, !nāuhe ra !ādi tsī !khō!nā-ūxūn hīa ra !gā-aon tsī !aromas mī-ai!ās dis tawa !gauna) - !lhūi !khō#gāb, mūhesa huisenūxūn tsī mī-ai!āsa loasase mā!kharus !aroma. - !khō#gā !gāi #gae#gui#gās, !nāmāb xoalgoradi hīa !gaellaresadi tsī !amlamsade. - mā !gāi tsī !ammāisa !gau ra !khaidi, ama !khaidi, aillgaudi tsī tamas ka io #noagudi hīa ra dana!khaide #khā!nān de.

9.1 IGâs tsî lhoas (ai!gû ra)

Hoa!nā-aixa !Gūbadi	!Ō-aisa !Gūbadi	
	Xrat 8	Xrat 9
<i>!Khā!khāsenaon ge nî:</i>	<i>Xrats lams ain ge !khā!khāsenaona nî !khā in:</i>	<i>Xrats lams ain ge !khā!khāsenaona nî !khā in:</i>
!HIG1 !GÂS TSÎ !HOAS • !Hoa sîsenxase tsî !khoa#gaoxasib !kha î !gausa gowaba ra sîsenū !aromas, !gâ-aon tsî !hao!nâsi !naetiga gowafis !aroma	!Gāsase tsî !gâi sîsen+uib !kha !hoa#harugu !HIG1!GIH5 • !hao !gâi sîsen+uib !kha !kharaga sîsenllare!nâhe ra !hoa#amdi tsî !gamllaredi !nâ - dîlgau!gau !nōb di sîsenllareb !khāsiga. - !hao ūitsamase tsî !âsa !huru !hoa#amdi !nâ !gaellaresa tsî #âibasens xa loa hâ !gaub ai. - #nuwi omkhâi #âilgaugu #hanu !gaub ai. - !khō-oa mî#gâlgauga !gau ra !laeb !aroma - Ū!oa !gora!gâhes tsî !goa#uidi tsîna. - !oe!â mîhe hâ tsî #gan!gâsa #âibasende #hanuse. - #oa!oa !khā!lhûis tamas ka io #nao#nûilkhās hîa !nîn xa ra !gâi#uihena. - Sîsenū !gaul!gaude !kharaga #âilgauga !gōasib !kha #khâ!nâ tamas ka io !goa#uis !aroma. - Sîsenxa kai #ans !hûhâsib !garagu tsî !hao!nâsi !kharagasiga (tawedes, mûdi !nâ kōgus, !nâusāgude sîsen#am) sîsenllareb !nâ, ama !gâi!gâibasensa !gaus !nâ, tsâbas tsî !gōasiba nau-i di #hanugu tsî tsâsigu !oa-ai.	!HIG1!GIH5 • !hao !gâi sîsen+uib !kha !kharaga sîsenllare!nâhe ra !hoa#amdi tsî !gamllaredi !nâ - dîlgau!gau !nōb di sîsenllareb !khāsiga. - !hao ūitsamase tsî !âsa !huru !hoa#amdi !nâ !gaellaresa tsî #âibasens xa loa hâ !gaub ai. - #noaba tsî #hanuse #gomhe !khāse !hoallnâdana. - !gopellnō tsî mâ!oaku #âilgauga. - !goa#ui #âilgaugu, #gom!gaugu, !khā!lhûis tsî #nao#nûilkhās (!gau i ra pa) #hanu, !gaul!gaun tamas ka io #noabas di mâ!hûs hâpa. - Ū!oa !gora!gâs/lau!gaugu tsî !goa#uide hara #âilgaub tanisens !kha. - Ōa!nâ tsî !hoa#am !tanisens tsî ū!oasa !gaugu !hō-i di ga. - Sîsenxa kai #ans !hûhâsib !garagu tsî !hao!nâsi !kharagasiga (tawedes, mûdi !nâ kōgus, !nâusāgude sîsen#am) sîsenllareb !nâ, ama !gâi!gâibasensa !gaus !nâ, tsâbas tsî !gōasiba nau-i di #hanugu tsî tsâsigu !oa-ai.

9.2 Khomais tsî xoas

!Harib !gomsib tsî gaxusib !âdi dib ge †ause nî larosen kaihe. !Kharaga !hoa†am!khaidi tsî !â!nôan ge nî !lkhâpesenhe !lkhâ!lkhâsenaona khora†uisa !nôb di !ân !am!larelgaub, gowasîsenūs, gowasîsenlgaub !am!lreb tsî !hoa†am!khaidi di !ô-aisa mîdilluib Ikha †angusa dî kais !aroma.

Hoa!nā-aixa !Gūbadi	!Ô-aisa !Gūbadi	
	Xrat 8	Xrat 9
<i>!lKhâ!lkhâsenaon ge nî:</i>	<i>Xrats lams ain ge !lkhâ!lkhâsenaona nî !lkhâ !n:</i>	<i>Xrats lams ain ge !lkhâ!lkhâsenaona nî !lkhâ !n:</i>
IHIIG2 KHOMAS • Khomai tsî !eream xrats !harib ai ra !gau †gui !kharaga!nâgu !ân hîa †âisa ra !goa†ui †âi†am!khaide ai hâna loa	Khomais !khâlâis IHIIG2 KH1 • dîlgau!lgau !nâ!âs !oa!û tsî †gan!gâsa †âibasens tsî †ûsib tsîna - khomai !kharaga!nâgu !nubu !âna †ôrisasib tsî †khanusib Ikha - mîde †hanuse †gai†ui - khomai !garise xrats !harib ai hâ !âde †khanuse, !hoa!haesib ai, †ôrisasib tsî !lgâi†uisens Ikha - sîsenû !lgâ!gâs, !ô-unus !ôlgapib, !haesib tsî lom†nûisa !lgâi†uisen rase khomais !aroma - khomai !nôsase !laupexa 185 xu 195 mîde !gui miniti !nâ - dîlgau!lgau !lkhâsib †âibasensa !âsa xu hō†uis diba sao ran !nâ-û: aipe kô!kharu!nâs, aimûlgarus, mûnanais, dî!nâs, !gaebas ... - !lgau†ui !lkhâsib !nôsase tsî aitsamamâbasen hâse ama tsî ama tama †hōan †khanina khomais diba, †ans tsî !lkhoba lamas !aroma	Khomais !khâlâis IHIIG2 KH1 • dîlgau!lgau !nâ!âs !oa!û tsî †gan!gâsa †âibasens tsî †ûsib tsîna - khomai khora†uisa !kharaga!nâgu gaxu !âna larosen ra †ôrisasib tsî †khanusib Ikha - mîde †hanuse †gai†ui - khomai !garise xrats !harib ai hâ !âde †khanuse, !lgams !haesib ai, †ôrisasib tsî !lgâi†uisens Ikha - sîsenû !lgâ!gâs, !kharaga !ôlgapigu, !ô-unus, !haesib tsî lom†nûisa !lgâi†uisen rase khomais !aroma - !khôlgara †âiai†nûis !gâ-aon disa mî†uihe tama dîlgau!lgau Ikha, aillg. mûdi !nâ kôs tsî sorosi gowab Ikha - khomai !nôsase !laupexa 195 xu 200 mîde !gui miniti !nâ - dîlgau!lgau !lkhâsib †âibasensa !âsa xu hō†uis diba sao ran !nâ-û: !gaellaresa dis, †âibasensa †nûi!khunis, !khô!namis, !gora!gâs, !nāmab Ikha !gaulgaus ... - !lgau†ui !lkhâsib !nôsase tsî aitsamamâbasen hâse ama tsî ama tama †hōan †khanina khomais diba, †ans tsî !lkhoba lamas !aroma

9.2 Khomais tsî xoas (ailgû ra)

Hoa!nā-aixa !IGūbadi	!Ō-aisa !IGūbadi	
	Xrat 8	Xrat 9
<i>!lKhāl!khāsenaon ge nî:</i>	<i>Xrats lams ain ge !lKhāl!khāsenaona nî !lKhā !n:</i>	<i>Xrats lams ain ge !lKhāl!khāsenaona nî !lKhā !n:</i>
!H!IG2 KHOMAS • Khomai tsî !lream xrats !harib ai ra !gau †gui !kharaga!nāgu !ân hîa †âisa ra !goa†ui †âi†am!khaide ai hâna !oa	Khomais !khālâis !H!IG2 KH1 • d!lgau!lgau !nâu!âs !oa!û tsî †gan!gâsa †âibasens tsî †ûsib tsîna - !oe!â !âde !oa!û tsî †gan!gâsa †âibasensa hō†uis !aroma - dana †âilgaub !âs diba hō†ui tsî !oe!â garu-ase !âs !nâ ra omkhâihe !gausa, !gaellares †khâ!nâ ra †âilgaugu disa !khō†gâ hâse - !oe!â sîsen†uib !ō-aisase !lhûisa mîdi diba †âibasens tsî !ōlgaub !âs dib ai - !gowel!nō tsî mâ!oagu !gam tamas ka io !nâsa !âdi hîa !gui †âi†am!khais †ama hâde, tsî !gâ!gâ ama !khaidi !âdi ra !hû!gui tsî mâ!oagudi, †âilgaub tsî !gui!â!gauga - !khû†ui hoa!nā-aixa tsî !ō-aisa †ans tsî †âilgauga, !oa!û†âibasens tsî †âi†uisa †âibasens tsîra - d! †âi†uide tsî !naellgau! !âs !nâ mâ !lgau!lgaudi hîa ra †âi†uilgauga ra †khâ!nâde - !oe!â !oasase !am!lare!gaub !ō-aisa xoalgoras diba, tsî !ō-aisa †âibasengu di omkhâis tsî dana †âisa xoa†namis tare !âsa ra !hurusâ - xoa!gâ!gâ !aromas tsî †âibasenbahe hâ !gâ-aon xoa!â!lân dina, aillg. †hōa†khani!âs, danaxoas, tsē†khanis, †khani!gora!gâs, tsî †an†an†haweb	Khomais !khālâis !H!IG2 KH1 • d!lgau!lgau !nâu!âs !oa!û tsî †gan!gâsa †âibasens tsî †ûsib tsîna - xoa!gâ!gâ !aromas, !gâ-aon tsî !nāmâ māsib xoa!âs diba, tsî mâtin nēna !ō-aisa †anai!khaidi tsî !am!lareb !kha !gaellaresa !khaisa - !oe!â !âde !oa!û tsî †gan!gâsa †âibasensa hō†uis !aroma - !khû†ui hoa!nā-aixa tsî !ō-aisa †ans tsî †âilgaugu, !oa!û hâ tsî †âi†uisa †âibasens disa !âde xu - !lapollapo !uru†âisa tsî !oe!â !îs di omkhâiba !âs !nâ, !gaellares †khâ!nâ ra †âilgaugu !kha hâsa !khō†gâ hâse - d! †âi†uide !âsa xu tsî !naellgau! !âs !nâ mâ !lgau!lgaudi hîa ra †âi†uilgauga †khâ!nâde - !oe!â !haosa sîsen†uib !ō-aisa !lhûisa mîdi !âs di †âibasens tsî gowab ai ūhâba - !oe!â tsî kō!gâ !gâi sîsenxasib tsî sîsen†uib gowasîsenū!gaub diba, xoa†ans !gaugu, !nō!lgausa †anai!khaidi tsî !nî hâ !ō-aisa sîsen†uigu, !lkhâti mûhesa tsî/tamas ka io †gui!nâxa !âdi !nâ - !gopel!nō tsî mâ!oagu !guisib tsî !kharagusib !âdi !laegu hâ sîsenū!gaub, kō†gâb tsî/tamas ka io !am!lareb †âilgaugu dib ai ra †âiai!nûise

9.2 Khomais tsî xoas (aîlgû ra)

Hoa!nā-aixa !Gūbadi	!Ō-aisa !Gūbadi	
	Xrat 8	Xrat 9
<i>!Khā!lkhāsenāon ge nî:</i>	<i>Xrats lams ain ge !lkhā!lkhāsenāona nî !lkhā !n:</i>	<i>Xrats lams ain ge !lkhā!lkhāsenāona nî !lkhā !n:</i>
!H!IG2 KHOMAS • Khomai tsî !lream xrats !harib ai ra !gau #gui !kharaga!nāgu !ân hîa #âisa ra !goa#ui #âi#am!khaide ai hâna !oa	!Goralgâ rase kôfî !âde !H!IG2 KH2 • !oe!â, kô!gâ tsî omkhâi ama!khaidi, #âilgaugu tsî mû#gâlgauga khomai!âsa xu hâ #khâ!nâ ra !lgau!lgau!de ra mase - #hanuse !gara!â !kharaga xrafikn (aîlg. tabelgu, !hû#gawagu, #oalnanumâsigu #gawagu) #ama hâ #ansa tsî tanilkaru !nâ #ansa !nî !aromadi !aroma hâ xoaxûn !nâ - xoa-unu tsî supusupu dana #âide tamas ka io !hûi#uisa !gâ!gâde !âsa xu - !gau#ui #ôrisase dana #âide !âs dide hoa!nā-aixa !khô!namis !nâ - dî!lgau!lgau #ans !kharaga !naellgau!f xûna sîsenûs disa	!Goralgâ rase kôfî !âde !H!IG2 KH2 • !oe!â, kô!gâ tsî omkhâi ama!khaidi, #âilgaugu tsî mû#gâlgauga khomai!âsa xu hâ #khâ!nâ ra !lgau!lgau!de ra mase - !gora!gâ #gâ!nâgub, !guilgauxasib tsî !am!lareb patrongu #noabas di xoa!âs diba - #hanuse !nâ!â mase #ans hîa !gom!gausa !nô!lgau!de xafikdi !nâ mase - #hunuma mîdi !nâ dana #âide mase tamas ka io !hûi#uisa #ôrisa !â-e !âs !nâ - !gau#ui #ôrisase dana #âide !âs dide !hûi#uisa !khô!namis !nâ - dî!lgau!lgau #ans !kharaga !naellgau!f xûna sîsenûs disa

9.2 Khomais tsî xoas (ailgû ra)

Hoa!nā-aixa !Gūbadi	!Õ-aisa !Gūbadi	
	Xrat 8	Xrat 9
<i>!Khā!khāsenāon ge nî:</i>	<i>Xrats lams ain ge !khā!khāsenāona nî !khā in:</i>	<i>Xrats lams ain ge !khā!khāsenāona nî !khā in:</i>
!H!IG2 KHOMAS • Khomai tsî !eream xrats !harib ai ra lgau †gui !kharaga!nāgu !ân hîa †âisa ra !goa†ui †âi†am!khaide ai hâna loa	Xoa-aon tsî !în sîsen†uigu !H!IG2 KH3 • d!lgau!lgau !nâ!âba mâtin xoa-aona sîsen†uiga hōbē tsî khomai-aona ra tsâ!khā lgausa - sîsenūhe hâ gowab, !nō!nâ xūn tsî !nî d!lgaugu †an†ansa sîsen†uiga †nubis !aroma ga xoa!gā!gā, mûhesa tsî/tamas ka io †gui!nāgu lgauga ūhâ xoa!âdi tsîna !khō†gā hâse. - †gai†nū!khā xoa!gaub !nâ sîsenūhe hâ xūna tsî lguri hâ xoa!âs !nâ xoamâi. - mâtikōse i ama !khais tsî gagasi sîsen†uib xoa!âs di ba lgora!gā tsî xoa!gā!gā, lgaugu xoa-aon sîsenū hâ ga !nâ sîsen†uiba sî!nâs !aroma. - !kharagasina mâi, †âilgaugu tsî ama !khaidi !laegu. - mû!â lgui lgaub lguib di †âilgaugu, †gae†hapus lgaugu tsî lgausa tama !lapollapo-ūxūna.	Xoa-aon tsî !în sîsen†uigu !H!IG2 KH3 • d!lgau!lgau !nâ!âba mâtin xoa-aona sîsen†uiga hōbē tsî khomai-aona ra tsâ!khā lgausa - Mû!â !khā!hūi ra, lgora!gā ra, lgui †âilgaub lguiba di, †gae†hapus di di tsî lgausa tama !lapollapo-ūxūna. - hōhō!nâ !hūi†uisa †ans tamas ka io †âilgaugu, !nî khamî kō †ans hōxū xūn hîa !khā †âi†am!khais !kha a d!xūxana xu hân di na. - !kharaga xoa!gaugu tsî xoamâilgaugu tsîna !gopellnō!lguiro. - xoa-ao-i di mû†gā!gaub tamas ka io †âibasens xoa!âs diba †an†ui tsî tsoa!nâ, mâtio i xoa-ao-e !garu tsî gowa†ans !khaide sîsenū hâsa, !lî-i mû†gā!gaub tamas ka io †âibasensa sî!nâs !aroma. - lgora!gā †gomhellkhāsib tsî ū!oahellkhāsib xoa-ao-i mî†gāb tsîna.

9.2 Khomais tsî xoas (ailgû ra)

Hoa!nā-aixa !IGūbadi	!Ō-aisa !IGūbadi	
	Xrat 8	Xrat 9
<i>!lKhā!lkhāsenāon ge nî:</i>	<i>Xrats lams ain ge !lkhā!lkhāsenāona nî !lkhā !n:</i>	<i>Xrats lams ain ge !lkhā!lkhāsenāona nî !lkhā !n:</i>
!H!IG2 KHOMAS • Khomai tsî !lream xrats !harib ai ra !gau †gui !kharaga!nāgu !ân hîa †âisa ra !goa†ui †âi†am!khaide ai hâna !oa	Xoa†ans !H!IG2 KH4 • mû!ā tsî !hoa†am !ō-aisa †an†ui!khaidi xoa†ans dina tsî !lîdi sîsenūbahe hâ !aromadi !kha !hûllare !Gaipetsanan - †gai†nû!ikhā !nona !kharaga !harigu !gaipetsanan di ga: !hoa†harugus, !lnaeb tsî !lgaebas. - Xoa!gā!gā †an†ansa †an†ûi!khaidi !kharaga !gaipetsanan di de, aillgaue !norasa xoalgoras, balades, sonets. - !gaipetsanana !gôa!gā sao ra xūna †gai†nû!ikhās !kha: sîsenūhe hâ gowab, !amllarelgaub, mûnanaib, !lgaulgaudi, †nûi!nâdi, !ganab tsî tsāsib. - †gai†nû!ikhā, !lnâu!ā tsî !gora!gā saollnâudi tsî sao ra xoa†ans sîsenūxūn !gaipetsanan din ūhâ sîsen†uiga; metafori, !gopelnōs/!guiros, khoekhoes, !ganallgaellgaes, !garu dîdî, !lōmû!lōsaogub, !hû!lōmû!lōsaogub, tsî !nā!nās.	Xoa†ans !H!IG2 KH4 • mû!ā tsî !hoa†am !ō-aisa †an†ui!khaidi xoa†ans dina tsî !lîdi sîsenūbahe hâ !aromadi !kha !hûllare !Gaipetsanas - †gai†nû!ikhā !nona !kharaga !harigu !gaipetsanan di ga: !hoa†harugus, !lnaeb tsî !lgaebas. - Xoa!gā!gā †an†ansa †an†ûi!khaidi !kharaga !gaipetsanan di de, aillgaue !norasa xoalgoras, balades, sonets, !lnaetsanas, odes, !oatsanas. - !gaipetsanana !gôa!gā sao ra xūna †gai†nû!ikhās !kha: sîsenūhe hâ gowab, !amllarelgaub, mûnanaib, !lgaulgaudi, †nûi!nâdi, !ganab tsî tsāsib. - †gai†nû!ikhā, !lnâu!ā tsî !gora!gā saollnâudi tsî sao ra xoa†ans sîsenūxūn !gaipetsanan din ūhâ sîsen†uiga; metafori, !gopelnōs/!guiros, khoekhoes, !ganallgaellgaes, !garu dîdî, !lōmû!lōsaogub, !hû!lōmû!lōsaogub, !hû!lō!lōdi, †gan!hōs, tsautsaus tsî !lnāti tsî !lnāti.

9.2 Khomais tsî xoas (aigû ra)

Hoa!nā-aixa !Gūbadi	!Ō-aisa !Gūbadi	
	Xrat 8	Xrat 9
<i>!Khā!lkhāsenāon ge nî:</i>	<i>Xrats lams ain ge !lkhā!lkhāsenāona nî !lkhā in:</i>	<i>Xrats lams ain ge !lkhā!lkhāsenāona nî !lkhā in:</i>
I!IG2 KHOMAS • Khomai tsî !eream xrats !harib ai ra lgau †gui !kharaga!nāgu lân hîa †âisa ra !goa†ui †âi†am!khaide ai hâna loa	Xoa†ans I!IG2 KH4 • mû!ā tsî !hoa†am !ō-aisa †an†ui!khaidi xoa†ans dina tsî !lîdi sîsenūbahe hâ !aromadi !kha !hūllare †Hauxoas tsî !Huru!ân - !nubu !lgae†hōas, gaxu !lgae†hōas tsî !huru!âs tsî di di dana †an†ui!khaidi tsî !am!larelgauga xoa!gā!gā. - †gai†nū!lkhā, !lgui!ā tsî ū!oahesa mî†gāga dī, !gū!l!nāb tsî !am!larelgaub, !hai-ais, saogub tī!khaidi dib, †âi†am!khais, !huru-aon, !lgaebas mû†gāb, gowab tsî !gaub. - Xoa!gā!gā !hūhāsib ra tsā!khāhe !gaub, !nae!khais tsî/tamas ka io !hao!nāsi !nāmāba. - Ora †âibasens tsî !lgau!lgaudi !kha hâ hō†uisa !lgui!ā. - Xoa!âs !nā hjā †û†ūxa ama !khaide !lgaellgae hîa !gora!gāsa ra †khā!nā na. - †gai†nū!lkhā tsî xoa!gā!gā hoa!nā-aixa !huru!â xūna, aillgaue !hoa†harugus, †noagus, !lkhāmmi tsî!hāna. - !gora!gā !am!larelgaub lân tsî !hai-ais ra omhe !gaub tsî †noagudi ra gowalīhe tsî oresa hōbahe !gaugu ona. - !gorasa dī !lasallaeb di tsî !hao!nāsi xoa†ans lân, xoa!âdi tsî xoa!âdi !am!larelgauga.	Xoa†ans I!IG2 KH4 • mû!ā tsî !hoa†am !ō-aisa †an†ui!khaidi xoa†ans dina tsî !lîdi sîsenūbahe hâ !aromadi !kha !hūllare †Hauxoas tsî !Huru!ân - !lgui!ā, †û†ūxa hō†uide dī tsî !huru-aon tsî xoa!âs †âi†am!khais ra omkhā!he !gaub, !hūhāsib ra tsā!khāhe !gaub, !nae!khaisi tsî/tamas ka io !hao!nāsi !nāmāb !nā. - !lgaehe ra mû†gā!lgaub tsî !lîb †âibasens tsî sîsen†uib tsîna xoa!gā!gā. - Xoa!gā!gā !an!lre-ū !ân tsî !hai-ais ra omkhā!he !gaub tsî †noagudi ra gowalīhe tsî oresa hōbahe !gaub tsîna. - Ora †âibasens tsî !lgau!lgaudi !kha hâ hō†uisa !lgui!ā. - Ama !lgau!lgaudi xoa!âs di di tsî !lgaellgaedi xoa!âsa xu hâ di tsî !l!naellgaus. - !gopel!nō!lguir tsî mî!oaku !nubu !lgae†hōâdi hîa !lkhā †âi†am!khais xa ra !gū de. Mûmûsa xoa†ans xūna †gai†nū!lkhā hîa xoa-ao-i xoa!gauba mî!ā de. - !lgui!ā !am!larelgaub lân tsî !hai-ais ra omhe !gaub tsî †noagudi ra gowalīhe tsî oresa hōbahe !gaugu ona. - !lgui!ā xoa†ans sîseni mâtī !hao!nāsib,, tanisen!gaugu tsî †gomdi xoa-ao-i dina ra !lgau†ui !gausa. - !gorasa dī !lasallaeb di tsî !hao!nāsi xoa†ans lân, xoa!âdi tsî xoa!âdi !am!larelgauga.

9.2 Khomais tsî xoas (ailgû ra)

Hoa!nā-aixa !IGūbadi	!Ō-aisa !IGūbadi	
	Xrat 8	Xrat 9
<i>!lKhā!lkhāsenaon ge nî:</i>	<i>Xrats lams ain ge !lkhā!lkhāsenaona nî !lkhā in:</i>	<i>Xrats lams ain ge !lkhā!lkhāsenaona nî !lkhā in:</i>
!H!IG3 XOAS • #Nuwi khora#uisa !nōb di !gaellaresa tsî #gâ!nāgu ra !âde #nuwis, #hunuma, sîsenxa tsî !lkhā!lkhāsens !aromadi ai	Xoa !Ō-aisa sîsen#uib !aroma !H!IG3X1 • mâisaogu #âilgaugu tsî mû#gā!gauga î xoas !nâ-ū mâi-ai!â !lgon!lgonso sîsen#uib !aroma - !lreamxase sîsenū re #âilgaub tsî xoas di dī!gauga #âibasens ai !ammâisa tsî !gui!gubuse xoas hîa a !gaoxa-am tsî !gāsasib !aroma. - !gāsase !gorasa xoalgoradi hîa ra #âibasensa omkhâi tsî !am!larena sîsenū. - sîsenū #anai!khaide hoaraga !âs di !gui!gubusib !aroma hîa ra hoa!nā-aixa daollgaus !âs disa khomai-ao-e !lgau#uibasa. - !haolhao #hanu-ai #ansa #gui!nāgu !laxasigu !aroma, hîa !kharaga !lgâisa tsî digital (texnoloxib) !urude xu ūsana. - #gomhellkhāsib tsî #ōrisasib mâ !urus hoas diba !hara!âi. - #gâ!nāgu kai !lhûisa #ansa xoab !nâ-ū #âi!nâ!lgui rase kō!lnâs, #hanuse !lgaellgaes tsî !urude #an!gâsa.	Xoa !Ō-aisa sîsen#uib !aroma !H!IG3X1 • mâisaogu #âilgaugu tsî mû#gā!gauga î xoas !nâ-ū mâi-ai!â !lgon!lgonso sîsen#uib !aroma - !lreamxase sîsenū re #âilgaub tsî xoas di dī!gauga #âibasens ai !ammâisa tsî !gui!gubuse xoas hîa a !gaoxa-am tsî !gāsasib !aroma. - !gāsase !gorasa xoalgoradi hîa ra #âibasensa omkhâi tsî !am!larede sîsenū. - sîsenū #anai!khaide hoaraga !âs di !gui!gubusib !aroma hîa ra hoa!nā-aixa daollgaus !âs disa khomai-ao-e !lgau#uibasa. - !haolhao #hanu-ai #ansa #gui!nāgu !laxasigu !aroma, hîa !kharaga !lgâisa tsî digital (texnoloxib) !urude xu ūsana. - #gomhellkhāsib tsî #ōrisasib mâ !urus hoas diba !hara!âi. - #gâ!nāgu kai !lhûisa #ansa xoab !nâ-ū #âi!nâ!lgui rase kō!lnâs, #hanuse !lgaellgaes tsî !urude #an!gâsa.

9.2 Khomais tsî xoas (ailgû ra)

Hoa!nā-aixa !Gūbadi	!Ō-aisa !Gūbadi	
	Xrat 8	Xrat 9
<i>!Khā!khāsenāon ge nî:</i>	<i>Xrats lams ain ge !khā!khāsenāona nî !khā in:</i>	<i>Xrats lams ain ge !khā!khāsenāona nî !khā in:</i>
!H!G3 XOAS • #Nuwi khorā#uisa !nōb di !gaellaresa tsî #gā!nāgu ra !āde #nuwis, #hunuma, sîsenxa tsî !khā!khāsens !aromadi ai	Xoa !ō-aisa sîsen#uib !aroma !H!G3X1 • mâisaogu #āilgaugu tsî mû#gā!gauga î xoas !nā-ū mî-ai!â !gon!gonsa sîsen#uib !aroma - sîsenū #āllaredi tsi !gui!gusib !khaidi #āilgauga !hū!lles tsî #gā!nāgu tsî #hanu xoa saogub: !-ase !s, lunis ai, xa !aromahe hāse, laro rase, !nās !aroma, #gurose, !gam!l!se, ts.!n.ts.!n. - lapellgui, #gaekhâi, !gû!gâ tsî xoa-unu !gui#amde gowasîsen!gaub #ōrisasib xoas dib !kha hoan xa !gapi sîsen#uib xoas diba sî!nās, !amku tsî khomaihe !khā sîsenna hō#uis !aroma. - gowasîsenū!gaub di #anai!khaide xoasaon, tsî #hanu mîdilluib tsîna sîsenū #hanu sîsen#uib !aroma.	Xoa !ō-aisa sîsen#uib !aroma !H!G3X1 • mâisaogu #āilgaugu tsî mû#gā!gauga î xoas !nā-ū mî-ai!â !gon!gonsa sîsen#uib !aroma - sîsenū #āllaredi tsi !gui!gusib !khaidi #āilgauga !hū!lles tsî #gā!nāgu tsî #hanu xoa saogub: !-ase !s, lunis ai, xa !aromahe hāse, laro rase, !nās !aroma, #gurose, !gam!l!se, ts.!n.ts.!n. - lapellgui, #gaekhâi, !gû!gâ tsî xoa-unu !gui#amde gowasîsen!gaub #ōrisasib xoas dib !kha hoan xa !gapi sîsen#uib xoas diba sî!nās !amku tsî khomaihe !khā sîsenna hō#uis !aroma. - sîsen#uib hōs !aroma gowasîsenū!gaub di #anai!khaidi, #gangowab, xoasaon tsî !khū tsî #gui!nāgu mîdilluib #āibasens tsî #hanu-aisiba xoas !nā-ū nî !khō#gā.

9.2 Khomais tsî xoas (aîlgû ra)

Hoa!nā-aixa !Gūbadi	!Ō-aisa !Gūbadi	
	Xrat 8	Xrat 9
<i>!Khā!lkhāsenāon ge nî:</i>	<i>Xrats lams ain ge !lkhā!lkhāsenāona nî !lkhā in:</i>	<i>Xrats lams ain ge !lkhā!lkhāsenāona nî !lkhā in:</i>
!H!IG3 XOAS • #Nuwi khora#uisa !nōb di !gaellaresa tsî #gâ!nāgu ra !âde #nuwis, #hunuma, sîsenxa tsî !lkhā!lkhāsens !aromadi ai	Daolgaosa xoas !H!IG3X2 • !lhûi#ui !gôa!gôasa #ansa !âde xu tsî unu !ō-aisa !gâ-aon tsî !aromas !oa - !lhûi#ui #hâ#hâsa explicit tsî implicit #ans !gui tamas ka io !nāsa !âde xu tsî unu !ō-aisa daolgaude !oa !nubu !âsa !khara !gauba !oa xoas !aroma, tsî !khara !aromas tsî !gâ-aon !aroma !nā #hunuma !âsa xu. - !Khō!nami #hōan, !lgam!laredi tamas ka io xoasa #khanin hîa mû#gā!gaugu, #noagudi tsî !hoa#amde. - !Gui !hoa#ams hîa !kharaga!nāgu !lgāisa xūna xu tamas ka io digital !urude xu ūsana !khō#gā tsî !khō!nami. - Dana #â!lgaugu tamas ka io !lhûisa #ansa amke-aibe tamas ka io xoasa !âsa xu hāna xoamâi.	Daolgaosa xoas !H!IG3X2 • !lhûi#ui !gôa!gôasa #ansa !âde xu tsî unu !ō-aisa !gâ-aon tsî !aromas !oa - !lhûi#ui !gau ra #ans tamas ka io !nāsa !âde xu tsî unu !ō-aisa daolgaude !oa !nunu!nā !âsa !khara !gauba !oa xoas !aroma tsî !khara !aromas tsî !gâ-aon !aroma !nā #hunuma !âsa xu. - !Khō!nami !lhûisa #ans hîa ama tsî mûnanaiba xu hā !ân dina, khom!nā tsî !hoa#am #noaguhesa #â!lgaub tsî/ tamas ka io dana #â!am!khaide. - !Oe!ā tsî !guilgui #ans !nōsa !urude xu hāsa, #gai#nû!lkhā rase !kharaga mâi-ai!âs, #â!lgaub tsî/ tamas ka io !lhûis !lgâ!gâsa #ōrisa xūn dis disa. - Dana #â!lgaugu tamas ka io !lhûisa #ansa amke-aibe tamas ka io xoasa !âsa xu hāna xoamâi.

9.2 Khomais tsî xoas (ai!gû ra)

Hoa!nā-aixa !IGūbadi	!Ō-aisa !IGūbadi	
	Xrat 8	Xrat 9
<i>!lKhā!lKhāsenaon ge nî:</i>	<i>Xrats lams ain ge !lKhā!lKhāsenaona nî !lKhā !n:</i>	<i>Xrats lams ain ge !lKhā!lKhāsenaona nî !lKhā !n:</i>
!H!IG3 Xoas • #Nuwikhâi khoratuisa !nōb di !gaellaresa tsî #gâ!nâgu ra !âde !#nuwis, #hunuma, sîsenxa tsî !lKhā!lKhāsens !aromadi !aroma.	Garu-a Xoas !H!IG3 X3 • !nâu#harugu hō!âde tsî !lgâ!ui tare-en ra #âi, tsâ tsî mûnanai !khaisa - sao ra !amllare!nōana #nuwi, !#nuwis, #ansa mās tsî !hoallnâdanas !aroma: !lgamba (!lgaeba) tsî xoa!gā!gā rase. - !amllare xoasa !âde khoratuisa !nōb di #hunuma tsî sîsenxa !aromadi !aroma #hanu !amllareb tsî gowal!gaub nî !aromas tsî !gâ-aon tawa !gause: sî#khanisa xoa!gā!gās, !apemā, aollgui-ai, emails, tsē#khani xoa#gās, #khani !gora!gās, ama!khaide #an!gās !gamllares, #hōa#khani !nurib	Garu-a Xoas !H!IG3 X3 • !nâu#harugu hō!âde tsî !lgâ!ui tare-en ra #âi, tsâ tsî mûnanai !khaisa - sao ra !amllare!nōana !amllare, !#nuwis, #ansa mā!kharus tsi !hoallnâdanas !aroma: !lgamba (!lgaeba), xoa!gā!gā tsî #noaba rase. - !amllare re xoasa !âde khoratuisa !nōb di #hunuma tsî sîsenūs !aromadi !aroma, #hanu !amllareb tsî gowal!gaub nî !aromas tsî !gâ-aon tawa !gause: Sî#khanisa aollguis, #âilgauba !lgâ!uis, !hoallnâdanas, #hōa#khanib !oa hâ sî#khanis, gowal!s, gon!sib !gora!gās, !#hōa#khanib, khoexa!nâ !nurib

9.3 Gowa#ans ts# m#dilluib

Xrat 8sa xu 9s l#an ge l#kh#llkh#senaona gowa#ans ts# m#dilluib ts#na n# l#kh#llkh#he omkh#i ra !n#m#b axase.

Hoa!n#-aixa l#G#badi	l#-aisa l#G#badi	
	Xrat 8	Xrat 9
<i>l#Kh#llkh#senaon ge n#:</i>	<i>Xrats lams ain ge l#kh#llkh#senaona n# l#kh# in#:</i>	<i>Xrats lams ain ge l#kh#llkh#senaona n# l#kh# in#:</i>
l#l#G4 GOWAS#SEN#S • #Nuwi #ans gowas#sen#s gowab disa m#di, ##basen!#di, ##basengu, khomai!#n !n# s#sen#s !aroma	l#Okurus ts# l#-ans (morfoloxib) l#l#G4GM1 • m#l# #hoas l#n ts# m#di !n#m#b ts#na ts# #hanuse s#sen# - #an#ui sao ra !gubidi l#gu di de (gaxu ts# !nubu), lh#l#m#di ts# lgaml#gu ts#na. - m#-aradi !n# m#de lgora. - m#l# ts# s#sen# sao ra lgaugu m#di di ga ts# m#di di ##basende l#haralkhara: !nomab, !gaob, #akh#aos. - lgorasa #n#i gowa#ans ts# l#lgawib m#di dib !n#. - #gai#n#l#kh# gowas#sen#sa: lonm#di, lonm#n#l#kh#edi, s#senm#di, larom#di, h#lgaupedi, ##llaedi ts# khom#g#di.	l#Okurus ts# l#-ans (morfoloxib) l#l#G4GM1 • m#l# #hoas l#n ts# m#di !n#m#b ts#na ts# #hanuse s#sen# - #an#ui sao ra !gubidi l#gu di de (gaxu ts# !nubu), lh#l#m#di ts# lgaml#gu ts#na. - m#-aradi !n# m#de lgora. - m#l# ts# s#sen# sao ra lgaugu m#di di ga ts# m#di di ##basende l#haralkhara: !nomab, !gaob, #akh#aos. - lgorasa #n#i gowa#ans ts# l#lgawib m#di dib !n#. - #gai#n#l#kh# gowas#sen#sa: lonm#di, lonm#n#l#kh#edi, s#senm#di, larom#di, h#lgaupedi, ##llaedi ts# khom#g#di.

9.3 Gowasisenūs tsî mîdilluib (ailgû ra)

Hoa!nā-aixa !Gūbadi	!Ō-aisa !Gūbadi	
	Xrat 8	Xrat 9
<i>!Khā!khāsenāon ge nî:</i>	<i>Xrats lams ain ge !khā!khāsenāona nî !khā in:</i>	<i>Xrats lams ain ge !khā!khāsenāona nî !khā in:</i>
!H!IG4 GOWASISENŪS • #Nuwi #ans gowasisenūs gowab disa mîdi, #âibasen!âdi, #âibasengu, khomai!ân !nâ sîsenūs !aroma	!Hoalōlgaub !H!IG4GM2 • #âibasen !amllares di !lgaraga sîsenū !hoas tsî xoas !nâ - #hanu mîdisaoguba sîsenū. - #gai#nū!ikhā dīra!âs, sîsenmî!âs, !oa!ū tsî #gan!gâsa dī-ai!ân #âibasengu hâna. - mû!ā !kharaga #âibasenga: mîlgaub, mîmā!lgaub, dīlgaub, - #gai#nū!ikhā tsî sîsenū !kharaga !âna #âibasenga gaxugaxus !gao!/aroma: dīra!âs, dī-ai!âs, dīlgaub, tsâlgaub. - !lawollawo#âibasenna xu !garu#âibasenni !lga unu tsî !khawa daba. - !kharaga #âibasen!nôaga #nuwi. - gowa#ans xūna #hanuse mû!ā tsî kuru/#nuwi: !laegu, !lgaeba- tsî !lgaellgaegoqab, dīlgaub tsî tsâlgaub.	!Hoalōlgaub !H!IG4GM2 • #âibasen !amllares di !lgaraga sîsenū !hoas tsî xoas !nâ - #hanu mîdisaoguba sîsenū. - #gai#nū!ikhā dīra!âs, sîsenmî!âs, !oa!ū tsî #gan!gâsa dī-ai!ân #âibasengu hâna. - mû!ā !kharaga #âibasenga: mîlgaub, mîmā!lgaub, dīlgaub, - #gai#nū!ikhā tsî sîsenū !kharaga !âna #âibasenga gaxugaxus !gao!/aroma: dīra!âs, dī-ai!âs, dīlgaub, tsâlgaub. - !lawollawo#âibasenna xu !garu#âibasenni !lga unu tsî !khawa daba. - !kharaga #âibasen!nôaga #nuwi. - gowa#ans xūna #hanuse mû!ā tsî kuru/#nuwi: !laegu, !lgaeba- tsî !lgaellgaegoqab, dīlgaub tsî tsâlgaub.

9.3 Gowasisenūs tsî mîdilluib (ailgû ra)

Hoa!nâ-aixa !Gûbadi	!Õ-aisa !Gûbadi	
	Xrat 8	Xrat 9
<i>!Khâ!lkhâsenaon ge nî:</i>	<i>Xrats lams ain ge !lkhâ!lkhâsenaona nî !lkhâ !n:</i>	<i>Xrats lams ain ge !lkhâ!lkhâsenaona nî !lkhâ !n:</i>
!HIG4 GOWASISENŪS • #Nuwi #ans gowasisenūs gowab disa mîdi, #âibasen!âdi, #âibasengu, khomai!ân !nâ sîsenūs !aroma	Khomaisaon tsî xoamû#gais !HIG4GM3 • sîsenū hoa khomaisaona #hanuse, sîsenxasib !aroma tsî !gam#âixasiba #gōsen - Hoa!nâ-aixa khomaisaona #hanuse sîsenū: lamsaos, lomsaos, lomlamsaos, dîsaob, #gai#uisaob. - !gapi !harib khomaisaona mû!â tsî sîsenū: ūbēsaos, lomsaos, !lkhāmka, #â!laesaos, #âisaos, !gamlamsaos. • Xoamû#gais tsî gowab xoalgaub(ortoxrafib) !lgaragu tsîna sîsenū. - #hanu xoalgaub gowab diba sao ra māsigu !nâ sîsenū: "b"tsî "p", "d"tsî "t", "g" tsî "k", nam#naulōgu tsî nam#nau tama gu, ūbēsaos, ideofondi tsî khom!nâdi, !haolhaodi tsî !lgu!âdi tawa. - xoalgaub !lgaraga !gōasib !kha sîsenū xoas !harib ai, !am!lares tsî !oe!âs !laeb ai.	Khomais tsî xoamû#gais !HIG4GM3 • sîsenū hoa khomaisaona #hanuse, sîsenxasib !aroma tsî !gam#âixasiba #gōsen - Hoa!nâ-aixa khomaisaona #hanuse sîsenū: lamsaos, lomsaos, lomlamsaos, dîsaob, #gai#uisaob. - !gapi !harib khomaisaona mû!â tsî sîsenū: ūbēsaos, lomsaos, !lkhāmka, #â!laesaos, #âisaos, !gamlamsaos. • Xoamû#gais tsî gowab xoalgaub (ortoxrafib) !lgaragu tsîna sîsenū. - #hanu xoalgaub gowab diba sao ra māsigu !nâ sîsenū: "b"tsî "p", "d"tsî "t", "g" tsî "k", nam#naulōgu tsî nam#nau tama gu, ūbēsaos, ideofondi tsî khom!nâdi, !haolhaodi tsî !lgu!âdi tawa. - xoalgaub !lgaraga !gōasib !kha sîsenū xoas !harib ai, !am!lares tsî !oe!âs !laeb ai

9.3 Gowasisenūs tsî mîdilluib (ai!gû ra)

Hoa!nā-aixa !IGūbadi	!Ō-aisa !IGūbadi	
	Xrat 8	Xrat 9
<i>!Khā!khāsenaon ge nî:</i>	<i>Xrats lams ain ge !khā!khāsenaona nî !khā in:</i>	<i>Xrats lams ain ge !khā!khāsenaona nî !khā in:</i>
!HIG4 MÎDIIUIB • !Khā!khāsen !khū hā mîdilluiba omkhāis !gās, !hoas, khomais tsî xoasa #khā!nās !aroma	Mîdilluib !HIG4GM4 • !khōkhāi #ansa !gamsib !nā tsî kaise !gāise !gāi#uisen - mîdi !khā#âibasenmîdi !kha !khō!khuni. - mîde xoamâi: mîsâu#khanis - mîdilluiba sîsenū mina ôas tamas ka io mî!gā!gās !aroma. - mîna !gā!gā: mâtin ra sîsenūhes, nau mîn !kha di mâtî ra !gaellares tsîna. - mû!ā: mâ!oamîdi, polesemîde tsî !khāxoamûmîdi tsîna. - !lposa !gāi#uisende mû!ā: #khoamîdi, !gowellnōdi / !guirodi tsî metafordi tsîna. - lasa mina kurus/#nuwis: #nûi!khunis, !khuwimîn, lorolgaun, !nore!hoas, !nubu!nubudi, xoa!nubu!nubusa londi, mîlhurus, mîs #âibasensa unus. - mîna sîsenū #hanu !gaub māsib tsî khoen, #ūsigu tsî !hao!nāsib.	Mîdilluib !HIG4GM4 • !khōkhāi #ansa !gamsib !nā tsî kaise !gāise !gāi#uisen - mîdi !khā#âibasenmîdi !kha !khō!khuni. - mîde xoamâi: mîsâu#khanis - mîdilluiba sîsenū mina ôas tamas ka io mî!gā!gās !aroma. - mîna !gā!gā: mâtin ra sîsenūhes, nau mîn !kha di mâtî ra !gaellares tsîna. - mû!ā: mâ!oamîdi, polesemîde tsî !khāxoamûmîdi tsîna. - !lposa !gāi#uisende mû!ā: #khoamîdi, !gowellnōdi / !guirodi tsî metafordi tsîna. - lasa mina kurus/#nuwis: #nûi!khunis, !khuwimîn, lorolgaun, !nore!hoas, !nubu!nubudi, xoa!nubu!nubusa londi, mîlhurus, mîs #âibasensa unus. - mîna sîsenū #hanu !gaub māsib tsî khoen, #ūsigu tsî !hao!nāsib.

10. !Hara!âis

!Gôan ai !ammâisa !khâllkhâ!khô#gāb tsî !gôan ai !ammâisa !gau!nâs hâra ge #haba !nôllguib â-i #ans tsî !khâsigu hîa #ans ai !gao!gaosa !hûhâsib tawa ra !gauna ra sîsenû. !Ô-aisa !khâsigu !khâllkhâ#gaekhâigu ge ra !gâsa kai mâ !nâu!âs tsî !khâsiga i nî !khâllkhâsenoa-e dî!gaullgausa !gau!nâs tsî !khâllkhâsens !khais di !am#oas ase, hîa nî !hara!âihesa. Nausa i ge !khâllkhâ!khô#gāb nî !khâllkhâsens xa !gû!gûhesa, tsî !hara!âis tamasa ka io !âidi xa !gû!gûhe tidesa. !Hara!âis tsî !âis ge !khâllkhâsensa nî #khâ!nâ. !Nâsa #ans hîa !gorasa ra dî !hara!âis #ama hâs !aroma #Nûi!kharus Xoallguib tsî #nûi!kharus sî#nami#khanidi !nâ kô re.

10.1 Garu a !hara!âis

!Oasa !nôb tsî !harigu !khâsiba !khôs !aroma i ge !kharaga!nâgu !guillapollaposa tsî !laposa tama garu a !hara!âis mâsiga a #hâbasa loasa !khais !khâllkhâsenao-i ai!gûs tsî sî!nâde hoaraga !khâllkhâ!âgu !nâ mās !aroma. Garu a !hara!âis ge nî !gâsa, supu tsî sîsenûhe !khâ, tsî !gâsase !khâllkhâsenao-i ai !ammâisa !gaollguigu tsî dî!gauga !nâ nî !gao!gaosa. !Gau!nâ-aon ge #gom#gomsa tsî ama #ans !khâllkhâsenao-i ra !gao!gaollkhâsigu !nâ dî !gauba nî nana#ui. !Khâllkhâsenaoon di ai!gûs tsî sî!nâdi #ama go !haolhaohe #ans ge nî sîsenûhe !khâllkhâsenaoon !lî di !gaisa tsî #khawusa !khaide !gau#uis !aroma, mâpan !gâise ra dîs tsî tare-i !aromas asa, tsî mâpan !gaisase nî dîtsâsa, mâti tsî tare-i !aroma. !Gûn ge !laeba xu !laeb !ga nî #an#anhe !lî di ôa-i di ai!gûs #ama, tsî !khâti nî #gao#gao!nâhe !n sî!nâhe ra !gâi!gâba mādawa-am tsî !arulî nî aollguiga māhe mâtin nî !lî-i di !khâllkhâsens di !laxasiga #khâ!nâsa.

!Khâllkhâsenao-i ai!gûs tsî sî!nâdi hoaraga !khâllkhâ!âgu !nâ di ge nî !gûna nî !nuribahe skoli di !nuri#haweb ai.

Garu-a !hara!âis ge ai#homihe tsî nî !lapellguihe kurib tsoatsoas !nâ, tsî !llkhâ !as kôse supu#âixase nî dîhe. !Gôan !gubis !laxasin, projekn, !gui#amdi, !gâusîseni tsî !nubu !âidi !aroma ra māhen ge garu-a !hara!âs #hawegu !nâ nî xoa#gāhe.

#Nuwi ra tsî !khô!nami ra !hara!âis

!Gam !gaukha !hara!âis dikha ge ra sîsenûhe, #nuwi ra garu a !hara!âis tsî !khô!nami ra !hara!âis hâkha. #Nuwi ra !hara!âis ge !hara!âis hîa ra skolkurib !nâ dîhesa !khâllkhâsensa !gâi!gâi tsî !gau!nâs tsî !khâllkhâsensa unu tsî daollgausa hui!nâs !aroma. !Hara!âis ge #nuwi ra !âsa ra !khâllkhâsenaoon tawa !huru, !lîs ga:

- sîsenûheo !lîna #gao#gao!nâs !aroma !n !lî di #ans tsî !khâsiga khora#ui, !gâi !oasa tanisen!gaugu tsî #ûga !gaollgui, tsî !gâi !khâllkhâsen!gauga ai!gû kais !aroma;
- !hara!âis !gui#amdi !nâ-û !gôana huio !n !gomsina gâ-aise oresa hōbas !aroma !khâllkhâsenn ge xûna sîsenûse;
- !gau!nâ-ao-e huio ! i !nâ #ansa sîsenû !khâllkhâ!gaugu tsî !khâllkhâsens di huisenûxûna !gâi!gâi!nâs !aroma.

!Khô!nami !hara!âis ge !hara!âi!nôas hîa ra skolkurib di !ams ai dîhesa !haolhaohe hâ ai!gûs tsî sî!nâhe ge hoaraga kurib !nâ !khâllkhâsenao-i xa !harodi !khâllkhâ!âb disa, kurib !ams di !âidi !kha !khô!laxasase. !Am#oas !khô!namisa !hara!âis dis ge !gui!gupu kurib !ams di !kharus xrata.

!Aposa tama hā dīlgaugu tsī !Aposa dīlgaugu

!Gau!nā-ao-i ge nī !hara!āi mātikō !gāise i go mā !khā!khāsenao-i hoa-e !gao!gao !khāsigu hīa !khā!khā!āb !nā xoa!gā!gāsaga a sī!nā !khaisa, tsī nēsa xu nī mū!an !khā mā hoa!nā-aixa ai!gūsā go !khā!khāsenao-e a sī!nāsa. Kai amses ge nēsa !laposa tama hā !gaub ai a dīthe !khā daollgausa mū!haradi mā !guilguibe !gōa-i hoa-i ai!gūs hīa !khā!khāsens #ama hās xa, tsī !āisens di māsigu !nā xūnan ra ōa!nā, !nāu!ā ī ran tsī !haolhaosa #ansa, #ansa sīsen#ui-ū, !nāu#harugu, ū!oasa !gauga !gora!gābasen, tsī !īn di hoa!nā-aixa !haos !nā-ū.

#Hābasa i karao !hara!āisa !nāsase !laposa !gaub ai !am!laresa, o i ge !gau!nā-ao-e !khā i as kōse !khā māsī!nōab !naetisa !khā!khāsens tsī !āisens di māsigu !aroma nī sīsenū !gōa-i di !khāsiga !āis !aroma. Sīsenūs !naetisa xoasa tsī amke-aibe !āidi dis ge loro !nō!guib !khāsigu dib !guiba !hara!āi !khā tsī !nā- amaga kai !laeba !khō#gā tide. !Nubu !āidi māb !guib ga !khā!khā!ā xawe di !āb !khā!khā!laeb dib !guiba nī ū tsī kaise !khō#uisa soan !nā !gui hoaraga !khā!khākamaba nī !khō#gā.

Kō!gās

#Ans hīa ra !laposa tama tsī !laposa garu-a !hara!āisa xu hōhes ge !gau!nā-ao-i xa nī sīsenūhe ī i #an māpa i #hābasa !khaisa !khā!khā!lgaugu tsī huisenūxūna mā !guilguibe !gōa-i di ai!gūs tsī #hāsigu !aroma unusa. Mā danalguisib !khā!khās dib dī lams hoas ai, tsī mā semesters hoas di lams ai i ge !gau!nā-ao-e !khā!khāsenao-i !kha !hao hāse ai!gūsā nī kō!gā, !nās ge !gui#amdi hīa dītohe hādi, !haolgaub, tarenan !gōana !khā!khāsen hās, tsī taren garu ase dīthe !khā !khais sīsen!nāhe nīse ī māsiba !gāi!gāis !aroma tsī !gāi!gāgu !gubis sī!nā hāgu ai mūba mā hāsesa.

#Anai!khaidi ai !gao!gaosa xratgu

Xrati ga garu a !hara!āis !nā māhe, o i ge !gao!gaose #hābasa !līgu nī !khā!khāsenao-i di ama !harib !gāi!gāb !ō-aisa !khāsigu dib hīa sī!nāhe hāba !gau#uisa, tsī mātīn nau !khā!khāsenao-i ra sī!nā tamasa ka io !guilapollaposa !gōab !khā!khāsenao-i dib nī hoallae Xrat A, B, C, tsī !nāti māhesa. #Anai!khaidi ai !gao!gaosa !hara!āis !nā i ge mā xoamūs hoas di xrata xoa!gā!gāsa nī ūhā hīa ra mīsa tarena i !khāsenao- e nī dīlgaullgausa !nā xrata māhes !aroma. Xratgu xoa!gā!gādi ge kurikorobe nī mā !khā!khā!āb hoab !aroma dīthe. #Hābasa i ge a !gau!nā-aon !kharaga !āgu dīn nī sīsen!laresa īn !hūbe hā !nāu!āsa xratgu xoa!gā!gādi di #ābasens #ama ūhā, tsī mātīn nī garu a !hara!āis !nā sīsenū !khaisa, ī i xratga #hanuse tsī !gui !gaub ai hoa !khā!khā!āgu !nā māhe. Tī i ga dīthe, o !gui i ge !hara!āis di !gōaga a #gom#gomsa.

10.2 Xratgu xoa!gā!gās

!Kha!lkhāsenao-i di !khō!namisa sī!nās lō-aisa !lgūbadi !nās ge mā !lkhā!lkhā!āb !nā xoamūdi
 !nā Asa xu Es kōse hā xratgu !nā nī !lgau!uihe, tsīs ge Asa hoan xa a !gawī sī Esa hoan xa
 a !am. Xoamūdi xratgu ga māhe, o i ge !hābasa !līgu nī ama sī!nādi !lkhā!lkhāsenaoon dide
 hīa !lkhāsigu !kha !gaellaresase nī !lgau!uisa. !Gaellares hīa xoamūdi !nā hā xratgu tsī lō-aisa
 !lgūbadi !nā hās ge !naka ra !lgau!uihe. Ā !lkhā i as kōseb ge xoamūs ai hā xrata !oa !gōab
 ase nī sīsenuhe, persentasib di soas !nā.

Xrat	% INōb (Xr 8 - 9)	Xrat xoa!ghā!gās
A	80%+	Sī!nā hā kaise †oa†amsase lō-aisa lgūbade. ᳵKhāllkhāsenao-i ge kaise mā†oa hā.
B	70 - 79%	Sī!nā hā kaise !gāise lō-aisa lgūbade. ᳵKhāllkhāsenao-i di sī!nās ge ᳵaegulnōb di †gaolkhādi †am!nā ᳵgoe tsī i ge ᳵKhāllkhāsenao-e kaise ᳵgapise !nāsa !khaidi ᳵkhāsib didi !nā a !gāi.
C	60 - 69%	Sī!nā hā !gāise lō-aisa lgūbade. ᳵKhāllkhāsenao-i ge lō-aisa ᳵgūbade ᳵgoe†am hā tsī lūhesa māsigu tsī ᳵgaugu !nā sīsenu ᳵkhā.
D	50 - 59%	Sī!nā hā †khī†khīsase lō-aisa lgūbade. ᳵKhāllkhāsenao-i di sī!nās ge ᳵaegulnōb †gaolkhādi lkha ra !gūllare. ᳵKhāllkhāsenao-i ge tsāse ᳵkhāllkhāsens †khā!nāsa lnī !khaidi !nā †hāba ᳵkhā.
E	40 - 49%	Sī!nā hā ᳵīb a loro !gōab lō-aisa lgūbadi diba tsī ᳵkhāsiba ūhāse !gawālīhe ᳵkhā. ᳵKhāllkhāsenao-i tsāse hoaraga ᳵkhāsiga lō-aisa ᳵgūbadi diga sī!nā tama hā, xawes ge ᳵī-i di sī!nāsa ᳵīb a loro ᳵkhāsib di !hariba !nā hā. ᳵKhāllkhāsenao-i ge ᳵkhāllkhāsens di †khā!nāsa !nāsa !harigu !nā †hāba hā.
U	0 - 39%	Sī!nā hā ᳵīb a loro !gōab lō-aisa lgūbadi diba. ᳵKhāllkhāsenao-i ge ᳵkhā tama hā loro dommi di ᳵkhāsib di !harib lō-aisa ᳵgūbadi diba sī!nāsa, kaise khora†uisa huib ᳵgau!nā-ao-i dib sīn lkha. ᳵKhāllkhāsenao-i ge kaise ᳵkhōllkhōsa ᳵkhāllkhāsens di †khā!nāsa †hāba hā.

10.3 IHaralâi lgaugu

Garu a !hara!âis ge nî lawellguihe tsî saoguba !oa lgui#uihe kurib di tsoatsoas ai, tsî nî ï lkhâ i as kôse supuse ûhâhe. !Gôagu hîa ra !gubis di llaxasin, lgui#amdi, oms tawa ra dîhe sîseni, tsî !nubu !âidi hîa ra !hoa#am!khais di lams ai mâhedi ge garu-a !hara!âis !aroma xoamâihe lkhâ

!Haralâis lgûbadi

Sekondere !harib !nân ge lkhâllkhâsenaon di !gâs tsî khomais lkhâsigu, tsî lkhâti lîn di #ans gowa#ans tsî mîdilluib tsîna ra !hara!âihe llnâ !hoa tsîna ra xoa soab ain ra sîsenûse, tsî llnâ-amaga i ge !hara!âis lgûbadi nê lkhâsigu did era #gâ!nâgu !hara!âis lgûbadi !hoas tsî xoas didi !nâ.

!Hara!âis lgûbadi #guro gowab didi ge:

IHIIG1 !GÂS TSÎ !HOAS

Hoalnâ-aixa lgûbadi

llkhâllkhâsenaon ge nî:

- !gâ !gao!gâxase!kharagagu!ân lga tsî lgau #hanu #ûsigu tsî tanisenlgaugu !gâs diga
- !hoa sîsenxase tsî llkhoa#gaoxasib lkha î lgausa gowaba ra sîsenû !aromas, !gâ-aon tsî !hao!nâsi lnaetiga gowalîs !aroma

IŌ-aisa lgûbadi

llkhâllkhâsenaon ge nî lkhâ î:

- IHIIG1IGIH1 lgora!gâ rase !gâ !kharaga!nâgu !hoasa, !khöllnâsa tsî lgâillnâsa !ân lga
IHIIG1IGIH2 !gâ !âdi lga, mû!â tsî lgora!gâ !hoallnâdanas lgaugu tsî gowasîsenûsa
IHIIG1IGIH3 sîsenû #hanu gowab tsî gowallgauba !kharaga !gâ-aon tsî #gui!nâgu !aromadi !aroma
IHIIG1IGIH4 lapellgui tsî llkhaellnâ mâi-ai!âde !kharaga !gâ-aon tsî !aromadi !aroma
IHIIG1IGIH5 lhao !gâi sîsen#uib lkha !kharaga sîsenllare!nâhe ra !hoa#amdi tsî lgamllaredi !nâ

IHIIG2 KHOMAS

Hoalnâ-aixa lgûbadi

llkhâllkhâsenaon ge nî:

- khomai tsî !ream xrats !harib ai ra lgau #gui !kharaga!nâgu lîn hîa #âisa ra lgoa#ui #âi#am!khaide ai hâna loa

IŌ-aisa lgûbadi

llkhâllkhâsenaon ge nî lkhâ î:

- IHIIG2 KH1 dîlgau!gau llnâ!âs !oa!û tsî #gan!gâsa #âibasens tsî #ûsib tsîna
IHIIG2 KH2 !oelâ, kô!gâ tsî omkhâi ama!khaidi, #âilgaugu tsî mû#gâlgauga khomai!âsa xu hâ #khâ!nâ ra lgaullgaude ra mase
IHIIG2 KH3 dîlgau!gau llnâ!âba mâtin xoa-aona sîsen#uiga hōbē tsî khomai-aona ra tsâllkhâ lgausa
IHIIG2 KH4 mû!â tsî !hoa#am lō-aisa #an#ui!khaidi xoa#ans dina tsî lîdi sîsenûbahe hâ !aromadi lkha !hûllare

!HIG3 XOAS

Hoalnā-aixa lgūbadi

!khā!khāsenaon ge nî !âihe sao ra !khāsib ai:

- #nuwi khoratuisa lnōb di !gaellaresa tsî #gâ!nāgu ra !āde #nuwis, #hunuma, sisenxa tsî !khā!khāsens !aromadi ai

!Ō-aisa lgūbadi

!khā!khāsenaon ge nî !khā !n:

!HIG3X1 māsiaogu #āilgaugu tsî mû#gālgauga î xoas !nâ-ū mās-ai!â !gon!gonsa sisen#uib !aroma

!HIG3X2 !hûi#ui !gōa!gōasa #ansa !āde xu tsî unu !ō-aisa !gā-aon tsî !aromas !oa

!HIG3 X3 !nāu#harugu hō!āde tsî !gāi#ui tare-en ra #āi, tsā tsî mūnanai !khaisa

!HIG4 GOWA#ANS TSĪ MĪD!UIB

Hoalnā-aixa lgūbadi

!khā!khāsenaon ge nî !âihe sao ra !khāsib ai:

- #nuwi #ans gowasisenūs gowab disa mīdi, #āibasen!ādi, #āibasengu, khomai!ân !nā sisenūs !aroma
- !khā!khāsen !khū hā mīdi!uiba omkhāis !gās, !hoas, khomais tsî xoas #khā!nāsa

!Ō-aisa lgūbadi

!khā!khāsenaon ge nî !khā !n:

!HIG4GM1 mū!ā !hoas lōn tsî mīdi !nāmāb tsīna tsî #hanuse sisenū

!HIG4GM2 #āibasen !amllares di !garaga sisenū !hoas tsî xoas !nā

!HIG4GM3 sisenū hoa khomaisaona #hanuse, sisenxasib !aroma tsî !gam#āixasiba #gōsen

!HIG4GM4 !khōkhāi #ansa !gamsib !nā tsî kaise !gāise !gāi#uisen

10.4 Garu a !hara!âis: khoratuisa daollgaudi

!Nî khami kō !gōab di garu a !hara!âis !laxasin ge semesters !nā !hûihe, xratga mābahe tsî nî xoamāihe. Nē garu a !hara!āidi ge #ōrisase nî lawellguihe tsî kō!gā#haweb, kō!gās di kō! !khaidi tamas ka io memorandum !oa nî kō!gāhe Kō!he nî !khaidi !laxasina !hara!âis tawa di ge !hara!âis !laxasib ai!â !khā!khāsenaon-e nî māhe, xawe !āidi tawas ose. !Gau!lgaudi dīhe ge siseni didi hīan ge !khā!khāsenaona

!gāi, !laegulnōb tsî #am !gōaga hō!nān, tsî !khāti xoasa !gui#ams tsî kō!gā#haweb ge skoli tawa nî ūhālgarahe sao ra kurib di lams kōse. !Gau!nā-aon ge !hûi !khā xratgan nî mā tsî/tamas ka io xoamāisa #gaolkhāhe ras xa !nāsa garu a !hara!āide #nuwikhāi ra !aromadi !aroma. Kurib lams di !khō!nami ra xrats ge !hara!âis !gui#amdi !khā!khā#gaekhāib !nā mādī ai !gui nî !gao!gaosa.

!Gās tsî !hoas

!Khā!khāsenaon di !khāsib (#homisen tamase) tsî naun !kha sisenllares !khāsigu ge nî #ganabagus ai !hara!āihe kurib !nā, tsî mās-ai!ās !khāsiga !gui !nāsa semesters !nā kō!gās di tafeli !khā!khā#gaekhāib diba ra sisenūse. !Gōagu ge !gau ra kolomgu !nā ra !Hara!âis di #Haweb ai xoa#gāhe.

Khomais tsî daollgausa xoas

Khomais tsî daollgausa xoas

Khomais tsî !nâ!âs ge hoallae semesters !nâ !hara!âihe !kharaga dî!nôan hîa ra !nâ!âs !oa!û hâ tsî !gan!gâsa!âibasensa ra !âina ra sîsenûse. !Orodomma !gui khomais di !khâ!âis ge semesters !nâ !Hara!âis di !Haweb ai nî xoa!gâhe !lgau!nâ-ao-i xa.

!Hara!âis khomais !khâ!âis dis daollgausa xoas !gui!amde nî !khô!gâ lams !aroma, hîan nî !khâ!khâsenaonalgau ra !ansa !hûi !gui tamas ka io !nâsa khomai!âna xu tsî/tamas ka io mûhesa xûna xu tsî !fina nî sîsenû xoas !gui!ams !aroma, hîa !khara !amllareb, !aromas tsî khomai-aona !âibasenbahe hâse !hunuma !âs xa. Daollgausa xoas ge aillgause !khô!namis, sî!khanis, !nurbi, xoamâi xûn, tsê!khani xoa!gâdi, ts. !n. !Orodomma !gui !khô!namis ge semesters !nâ nî kô!gâhe tsî !Hara!âis di !Haweb ai xoa!gâhe.

Garu a xoas

!Orodomma !gui !amllares tsî !gui !nubu xoa!âs ge semesters !nâ nî kô!gâhe tsî !gôaga garu a !hara!âis di !haweb ai nî xoa!gâhe. Mâ semesters hoas !nâ i ge !khara !amllare!nôaba nî !hara!âihe. Xoahe ra !gui!amdi ge !laupexa sao ra gaxusiba nî ûhâ:

!Amllaresîsenni:

Xrat 8: 200 – 300 mîdi

Xrat 9: 300 – 350 mîdi

!Nubu !gui!amdi:

Xrat 8: 150 - 180 mîdi

Xrat 9: 180 - 200 mîdi

Xoa!ans

!Khâ!khâsensa xoa!ans dis ge !nona !âde !khô!gâ hâ: !hauxoas (prosas), !huru!âs (dramas – !gui !huru!âllara !huru!âdi) tsî !gailgaru!ans tsîde. Hoa !nona !âdi ge !hara!âihe !khâ amke-aibese tsî xoasa !gui!amdi tsî !âidi ase. !Orodomma !gui xoasa !gui!ams ge semesters !nâ nî kô!gâhe tsî !gau ra kolommi !nâ. !Hara!âis !Haweb ai xoa!gâhe. !Gui!amdi ge !nâsase !âs ai !gao!gaosa dîde xu nî !amllarehe, xawen ge !khâ!khâsenaona !gui-aisase !gui !amllareb di !gaub ai hâ dîsa kurib !nâ nî dî !lgau!nâ-ao-i xa !hûihe hâ genreb !ama. Nën hoan !nâ i ge kurib lams !nâ !lgau!nâ-ao-e !âs !ama hâ dîdi !guide a dî !khâ tsî/tamas ka io dîdi hî !gui tamas kai o !gam xoalgorara !nâ a !lreamhe !khâde. Kurib lams di dî!haweb ge mâ genreb hoab !ama dîsa nî ûhâ, tsîn ge !khâ!khâsenaona !gamkha !ama !gui nê !nona genrega xu nî !lream.

- (i) !Hauxoas (gaxu !gae!hôas tamas ka io !nubu !gae!hoadi)
!Nâmâb ge !gamse nî !oe!âhe !huru-aon, !âi!am!khaidi, saogub !nae!khaidi dib, !gaelapes, !nî !naka mâ !gaelapedi tsî !amllareb, dîgu tsî sao rase ra !, n, tsî gowab tsî mûnaihe ra xûn ai ra !âise !nûise. !Khâ!khâsenaon ge nî tsubu!uisa !âs ai !gao!gaosa dîdi tsî dîdi hîa ra !amllareb di !gaub ai !lreamhesa !gaolkhâdi tsîna dî garu a !hara!âis di !gôab !aroma.
- (ii) !Huru!âs (dramas)
!Nubu !huru!âs ge nî dîhe. !Nâmâb ge !gamse nî !oe!âhe !huru-aon, !âi!am!khaidi, saogub !nae!khaidi dib, !gaelapes, !nî !naka mâ !gaelapedi tsî !amllareb, dîgu tsî sao rase ra !n, tsî gowab tsî mûnaihe ra xûn ai ra !âise !nûise. !Khâ!khâsenaon ge nî

tsubu#uisa !âs ai !gao!gaosa dîdi tsî dîdi hîa ra !amllareb di lgaub ai !ereamhesa #gaolkhâdi tsîna dî garu a !hara!âis di !gôab !aroma.

(iii) IGailgaru#ans

IGailgaru#ans ge !amllareb, !khô#gâb tsî dommi, mûnanaib, lōlgaub tsî lgâi#uisenlgaub, tsî #nûi!nâs tsî lgaub. !Khâllkhâsenaon ge nî tsubu#uisa !âs ai !gao!gaosa dîdi tsî dîdi hîa ra !nubu !amllareb di lgaub ai !ereamhesa #gaolkhâdi, tsî lgopellnō tsî mâi!oagu lgaipetsanadi hîa lgui #âi#am!khaidi #ama hâde.

Xoallguisa khomais mâ xrats hoas !aroma:

Xrat 8: 6 IGaipetsanade TSÎ 1 !nubu lhuru!âs TSÎ gaxu llgae#hôas TAMAS KA IO 5 !nubu llgae#hôade kurib !nâ

Xrat 9: 8 IGaipetsanade TSÎ 1 !nubu lhuru!âs TSÎ 1 gaxu llgae#hôas TAMAS KA IO 6 !nubu llgae#hôadi kurib !nâ

Gowasîsenūs tsî mîdilluib

Gowasîsenūs tsî mîdilluib ge khomai!âs di !nāmâb !nâ-ū nî !âihe lguri hâses ose, tsî hoa lō-aisa llgūbadi gowasîsenūs di !khâllkhâsens !âb didi ge garu ase kurib !nâ nî !âihe. !Orodoma lgui !âis ge semesters !nâ kō!gâhe tsî !Haralâis !Gōan #Haweb !nâ nî xoa#gâhe. Nē !âis ge lgamdisi !gôaba ūhâ !khâ tsî 2s !nâ lgora#gâhe !b 10sa xu hâ !gôaba xoa#gâhe.

!Khō!namis garu a !hara!âis dis semesters !nâ:

!Khāsib	!Gôab	Kai!gôab
1. !Gâs tsî !hoas		
Ai#homisa tama amke-aibes	10	
Ai#homisa amke-aibes	10	
Kai!gôab		20
2. Khomais tsî xoas		
Khomais !khâ!âis & daollgusa xoas	20	
Gowasîsenūs	10	
Garu a xoas: !amllareb	20	
Garu a xoas: !nubu xoa!âs	10	
Xoa#ans llgui#ams	20	
		80
KAI!GÔAB		100

Semesters lams di !gôab !nurib !aroma

Garu a !haralâis di !gôab lgui semesters dib ge lguikaidisisa 100 xu hâ. #Guro semesters lams ais ge loasa !âisa nî xoahe. #Guro semesters lams di !nurib !gôab ge !haralâis !gôab tsî semesters-lams-lâis di !gôakha !gôalhaohe tsî lguikaididisa !oa nî dawa!khunihe. Semesters-lams-lâis ge hoa gowab !khâsiga nî !âi tsî kurib-lunis-lâis #gaolkhâdi !oa nî #gaekhâihe. !Gâi #âilgaub !kha !amllaresa xoasa #nuwis !aroma gu ge skolga ga #gōsen !khâllkhâsenaona !amllares tsî !nubu xoa!âna luni tsēs skoli dis ai xoa kaisa !lîna skoli tawa ūhâs !aroma.

10.5 Kurib lunis-!âis: khoratuisa daolgaudi

Xrat 8s di lams ais ge !lgâu!nâbe kurib lams di !âisa Khoekhoegowab !nâ ra xoahe, tsî Xrat 9s di lams ai !kharese !augaba xu hâ !âisa. Xrat 9s di dîthawegu ge ge DNEAs xa nî †gaekhâihe tsî !kharigu !nâ nî kô!gâhe. !Aromas nê !âis dis ge !hara!âisa mâs kôse l mâ !guilguibe !khâ!khâsenao-i hoa-e kurib di !gûbade sî!nâ hâ !khaisa. Nê !âide ai†homibasen tsî dî†uis ge tã !gam wekhekha xa !nâsa !aeba kurib lams ai nî !khô†gâ. Kurib lams di xoasa !âis ge !nona dîthawega xu hâ:

Dîthaweb	Dî!nôan	!Aeb	!Gôab
1ro Dîthaweb Khomais tsî Daolgausa Xoas	Nê dîthaweb ge !gam !âkha ûhâ, tsî i ge mâb hoab ai dîde a dîsa. Khomai!ân hîa ra nê dîthaweb !nâ sîsenûhen ge nî !lgae†hōa, khoen ûi†garogu, amalkhaidi tsî †ansa !khô†gâ hâna. Hoa !âra ge !laupexa 800 mîdi di gaxusiba Xrat 8sa tsî 1000 mîde Xrat 9s !aroma nî ûhâ. 1ro !Âb Nê !âb ge !gam !gui†amra !khô†gâ hâ, tsî di ge dîde †guro !âs ai nî !gao!gaosa. 1ro !Gui†ams : Khomai tsî daolgausa xoas Nê !âb ge !nubu !ereamdi, †gui!nâgu !lhûxiūs dîdi, !lkhowa-amsa dîdi, ama tsî ama tama dîdi tsî/tamas ka io !guiros dîde !khô†gâ hâ. Xoamû†gais, gowa†ans tamas ka io xoasaon !aroma i ge !gôaba †gaellnâhe tide. !H!G2 K2 2!r !Gui†ams : Gowaſisenūs tsî mîdilluib !Nâu!âhesa ra !lgau !ereamde ra †gaolkhâ dîdi ge nêpa nî †gaekhâihe. !Khâ!khâsenaoon ge loasa †âibasengu !nâ nî !eream. !Nani !gôab ge dîdi hîa gowa†ans hîa !nâmâb !kha !gaellaresadi !nâ nî dîhe. !Gôab ge 1sa xu 3s kôse hâ !nôb !nâ mâ dîs hoas !nâ mâhe !khâ. !H!G4 GM1, GM2, GM3, GM4 2!r !Âb Nê !âb ge !gam !gui†amra !khô†ghâ hâ. Dîdi ge !gam!r !âs ai nî !gao!gaosa. 1ro !Gui†ams: !Goralgâ rase !ereams !Khâ!âis di dî!nôadi (!nâu!âb ai !gao!gaosa !ereams) hîa ra !ō-aisa khomais !lgûbade †ansa !khô†gâ hâ !âdi !khâ!khâ†gaekhâib dîdi †ama ra †gaekhâihe, !gôagu !nôb 2sa – 4s kôse hâse. !Nâsa !gâi !am!lareba ûhâ !ereamdi ge !âixoa-aona xu ra !âubasenhe. †Ōrisa !am!larelgaub, xoamû†gais tsî gowa†ans ge ra kô!ihe nê !ereamdi ra kô!gâhe soab ai. !H!G2 K2, K3 2!r !Gui†ams: Daolgausa xoas !Âixoa-aon ge nî †gaolkhâhe !n !ō-aisa †ansa !lhûi†ui !âsa xu	2 irkha	50 [20] 10 10 [30] 20 10

	tsî lnî !aromas tsî !gâ-aona !oa unu, ailg. !lhûisa #ans di !khô!namis, daollgaudi, sî#khanis (#hanullî tsî khoexa!nâ), !nurib, !nubu gowalîs, tsê#khani xoa#gās, #an#an#haweab tamas ka io !lamallama #an#ans. Gaxusib nê !lgu!#ams dib ge 150 - 180 mîde Xrat 8s !aroma tsî 180 – 200 mîde Xrat 9s !aroma. !Khô!namis ge 80 mîde nî gaxu. IHIG2 K1, K2, K3 IHIG3 X1, X2, IHIG4 GM3, GM4		
KAI!GÔAB			50

Dî#haweab	Dî!nôan	!Aeb	!Gôab
2lî Dî#haweab: Garu a xoas	!Aml!areb !Nani xoa#amdi ge !amllaresîsenni !aroma nî mǎhe tsî i ge !âixoa-ao-e !guisa nî !lhûi tsî 200 - 300 mîde Xrat 8s !nâ tsî 300 – 350 mîde Xrat 9s !nâ nî xoa. !Gui#amdi ge !lgaebas, #noagus tsî xoa!gǎ!gāsa nî !lgoa#ui !gau ra xoa!gaub !nâ. !lgoa#ui ra !ân ge !nubu gowa#uisendi, ai- !sin, #khoamî, !nubu !gaipetsanas (!lara!ās), !hō-ai-!sin, tsî !lnāti ī xūna !khō#gā !lkhā. IHIG3 X1, X3 IHIG4 GM2, GM3	1 iri tsî 30 haigu	20
KAI!GÔAB			20
3lî Dî#haweab: Xoa#ans	Nê dî#haweab ge !nona dîde !khō#gā hǎ tsîs ge mǎs hoasa 15 !gôaba ūhǎ, tsî i ge !lkhǎ!lkhāsenao-e IGAMRA nî !eream. !Gui dîs ge mǎ genreb hoab ai nî dîhe (gaxullgae#hōas, !huru!ās, !gailgaru#ans), tsî di ge nê dîde !oa mǎsa !ās ai !gui !gao!gaosa !lkhā, tamas ka io !haolhaohe !lkhā !ās ai !gao!gaosa dîdi tsî dîdi hǎ ra !gui tamas ka io !gam xoa!goprara #gaolkhādi !kha. Tǎ gowa#isen!gaub !aroma !gôaba #gaellnǎ. IHIG2 K4 Nê !âis !nǎ i ge !om#khanisa !âis ra xoahe soab ai sîsenūsa mǎ-amsa tama hǎ.	1 iri tsî 30 minitgu	30
KAI!GÔAB			30

10.6 !Kharus !gôab

Garu a !hara!âisa ge 50% kurib lams di xрати tawa ra laro tsîs ge !lgâu!nābe kurib-lunis-!âisa 50% ra laro. [50 !gôab + 50 !gôab = 100].

!Nōb mâ !hara!âis !āb dib ge sao rase hā:

!Âb	Xoalgā!gās	!Gôagu	!Gomsib
Garu a !hara!âis	!Gâs tsî !hoas, khomais tsî xoas, gowasîsenūlgaub tsî mîdilluib	100	50%
Xoasa !Âis	1ro Dî#hawe b 2lî Dî#hawe b 3lî Dî#hawe b	50	25%
		30	15%
		20	10%
Kailgôab			100%

!Âlgora+gās daollgaub

IHaralâis IGūbas	Garu-a IHaralâis	1ro Dî#haweb	2lî Dî#haweb	3lî Dî#haweb
IGâs tsî lhoas				
IHIG1 IGIH1	✓			
IHIG1 IGIH2	✓			
IHIG1 IGIH3	✓			
IHIG1 IGIH4	✓			
IHIG1 IGIH5	✓			
Khomais				
IHIG2 KH1	✓	✓		
IHIG2 KH2	✓	✓		
IHIG2 KH3	✓	✓		
IHIG2 KH4	✓			
Xoas				
IHIG3 X1	✓	✓	✓	
IHIG3 X2	✓	✓		
IHIG3 X3	✓		✓	
Gowasîsenūs tsî mîdilluib				
IHIG4 GM1	✓			
IHIG4 GM2	✓	✓	✓	
IHIG4 GM3	✓	✓	✓	
IHIG4 GM4	✓	✓		✓

#ĀKHAOB A: MĪDISAOGUB

Nē mīdi tsī #āibasen!ādi ge lkhāllkhāsen !khō#gāba xu lkhū#uisa, supuse sisenūs !aroma.

IGĀS	English		Khoekhoegowab
	1.	critical listening	!gora!gā rase !gās
	2.	appreciate attitudes and behaviour	!lgōa!gā #ūb tsī tanisensa
	3.	audio and visual texts	!lnāuhe tsī mūhe ra !ās
	4.	praise songs	Kare tsanadi
	5.	chants	!gais
	6.	personal accounts	#hunuma mū#gāb
	7.	cultural ritual	!lhao!nāsi !lnaetib
	8.	computer programme	Komputer saogub
	9.	logical, clear and structured way	!lnāu!āxa, !gāsa tsī !amlare !gaub
	10.	factual accounts	Ama mū#gāb
	11.	respond to expositions	!ereams di xoa!gā!gās
	12.	identify the gist, purpose and audience	#gai#nūilkhā / mū!ā tsāsib, !aromas tsī !gā-aona
	13.	show insight	!lgau !gāsasiba
	14.	draw conclusions and deductions	Sa mū#gāb tsī !lnāu!āba !oa(t)s ra mā #āilgaub
	15.	interpret cues	!lgau!gauna mī!ā
	16.	sequence, cause and effect	Saogub, !aromas tsī sisen#uib
	17.	points of view	Mū#gāb/#āilgaub
	18.	stylistic effects	!gau!nōab sisen#uib
	19.	rhetorical questions	!eream-e !āubasenhe tama dīdi
	20.	emotive language	Tsāsiba ra !lgā!ui gowab
	21.	inclusive language	Hoal!khō#gā hā gowab
	22.	recognise personal anecdotes, stereotyping, bias, prejudice and propaganda	Mū!ā #hunuma !lgae#hōadi, lon#gailkhās, lkhāllhūis, a!lgōa!gās tsī #homib
	23.	critique misleading information	!gora!gā #gae#hāpu ra #ansa

IHOAS	English		Khoekhoegowab
	24.	communicate clearly and effectively	!lnāu#harugu !gāsase tsī sisenxase
	25.	correct language and style	#hanu gowab tsī xoalgaub
	26.	speak clearly, coherently and audibly	!lhoa !gāse, !gaellaresase tsī !lnāuhe lkhāse
	27.	familiar and unfamiliar contexts	#an#ansa tsī #an#ansa tama !nāmab/!khō#gāb
	28.	courtesy expressions	!lgōasib !lgā!uisendi
	29.	idiomatic language and collocations	#khoagowab tsī !gowelnōdi
	30.	register	gowal!gaub
	31.	multimodal tools	#gui!nāgu huisenūxūn (!lnāuhe tsī ra mūhe)
	32.	rehearse (presentations)	!lgū!gā (māi-ai!āde)
	33.	accept criticism and challenges	ū!oa !gora!gās tsī !goa#uide
	34.	argue against bias or stereotyping	#noagu lkhāllhūis tsī lon#gai#nūilkhās !oa-ai
	35.	support or challenge different perspectives politely	#khā!nā tamas ka io !goa#ui !kharaga mū#gāga !gōasib !kha
	36.	challenge assumptions	!goa#ui #gomde

KHOMAIS	37.	social conventions	lhūhāsib !gaellaredi
	38.	interest and sensitivity	†āi†gaes tsī sausasib
	39.	critical reflection on texts	lāsa lgoral gā rase kōfīs
	40.	explicit and implicit meanings	lloalū tsī †gan!gāsa †āibasens
	41.	use stress, intonation, rates and pausing for expressive reading	Sīsenū, !lgā!lgās, !nōs tsī lom†nūisa !lgā!uisen rase khomais !aroma
	42.	non-verbal strategies	Mīhe tama sīsen!gaugu
	43.	fiction and non-fiction	Ama tma tsī ama
	44.	connecting, inferring, summarising, evaluating, contextualising	!gaellare, †āi†ui, !khō!nami, kōfī, !khō†gā
	45.	central idea	Dana †āilgaub
	46.	analyse the impact/cumulative impact	loe!ā sīsen†uiba/lhaolhaosa sīsen†uiba
	47.	compare and contrast	!gowelnō tsī mālloagu
	48.	draw inferences	†āi†uide mā
	49.	textual evidence	!lāsa xu hā !gaul!gaudi
	50.	graphic features	!nōllgausa xūn
	51.	writers and their effects	Xoa-aon tsī !līn ūhā sīsen†uigu
	English		Khoekhoegowab
	52.	how writers achieve effects and influence readers	Māti xoa-aona sīsen†uiba ra hō tsī khomai-aona ra tsā!khā
	53.	assess credibility	ūloasasiba ôal!nā
	54.	opinions and facts	†āilgaun tsī ama !khaidid
	55.	irrelevant evidence	ūloasa tama !gaul!gaun
	56.	synthesise selected information	!khō†gā !lūi†uisa †ansa
	57.	evaluate logic of an author's argument	!gora!gā †gomhellkhāsib tsī †hanu saogub xoa-ao-i di †noagulgaub
	58.	genres	!kharaga xoa†ans !ân (!gaipetsanan, †hauxoas tsī !huru!ân)
	59.	appreciate poems	!lgôa!gā !gaipetsanana
	60.	evaluate the effect of symbolism	kō!gā sīsen†uib saollnāun diba
	61.	metaphor, simile, personification	metafori (!nubu !gopelnōs), !guiros, khoekhoes
	62.	onomatopoeia, rhetorical question	!ganallgaellgaes, †gangowa!hōs (!lream-e !lūbasenhe tama dīdi)
	63.	alliteration, assonance, hyperbole	!hūlōmūlōsaogub, !ōmūlōsaogub, !nā!nās
	64.	sibilance, irony (situational irony, verbal irony, dramatic irony)	!hūlōlōdi, †gan!hōs (māsib †gan!hōs, !hoas †gan!hōs, !huru!â †gan!hōs)
	65.	sarcasm, euphemism, litotes	†gans, tsautsaus, †āibasens !kha hāse xū-e mī!nubus(litotes)
	66.	oxymoron, innuendo, pun	(Oksimoron-i) !hoalgaub hīa ra loa mā †āibasens â-i mīra !guiba sīsenū!nāheb, †gan!lnaellgaus (!oa mī tamase khoe-i !ga !lnaellgaus), !khonxa †gan!hoas
XOAS	67.	writing for effect	Xoas sīsen†uib
	68.	deliberate effect	†anapega sīsen†uib
	69.	focussed and coherent written response	!ammāisa tsī !gui!gupuse xoasa !lreams
	70.	substance and clarity	!gomsib tsī !gāsasib
	71.	features of whole-text cohesion	Hoa khomailās !nā hā !gaellares
	72.	digital sources	!lgôana ūhā †ans
	73.	plagiarism	xoallnās
	74.	credibility and accuracy	†gomhellkhāseb tsī †ōrisasib
	75.	connectors and cohesive (transitions) devices	†āllaemīdi tsī !gaellares

76.	logical writing	!nâulâxa xoas
77.	maximum impact	Hoan #amai hâ sîsen#uib
78.	figurative language	tsigowab

XOAS	English		Khoekhoegowab
	79.	adapt texts according to specific directions	Xoa-unu !âsa lō-aisa daollgaus loa
	80.	documentaries	#hoa!ân
	81.	compose essays	!amllareba xoa
	82.	creative, informative and persuasive purposes	#nuwis, #ansa mās tsî !hoallnâdanas !aromadi
	83.	personal and functional purposes	#hunuma tsî sîsenūs !aromadi !aroma
	84.	use the correct form to suit the purpose and audience	#hanu !amllareb tsî gowallgaub nî !aromas tsî !gâ-aon tawa lgause
	85.	letter to describe, advise, suggest, recommend, express opinion	khoexa!nâ sî#khanis xoa!gā!gās, lapemā, aollgui
	86.	email message	Email haisi-ams
GOWASĪSENŪS TSĪ MĪDIUIB	87.	film or documentary review	!khōllnâsa tsî xoasa #khanin #ama !nurisoas
	88.	phonetics and morphology	lōlōs tsî lō#ans, !hoalōlgaub
	89.	diphthongs	lgamlōb
	90.	prefixes, roots (bases), stem, suffixes, infixes (inflections)	#ā-ams, !nomab, !gaob, #ākhaob, #ā!nâdi
	91.	lexical and grammatical words (tones)	Gowa#ans tsî gowasîsenūs
	92.	direct and indirect objects (in sentences)	!oa!ū tsî #gan#âibasens
	93.	deduce meaning	#âibasensa māl!kharus
	94.	contextual cues	Mīdi #âibasensa !kharaga !nāmagu !nā
	96.	phrasal verbs	!garu#âibasengu tsî llapollapo#âibasenga
	97.	acronyms	xoa!nubu!nubusa londe
	98.	puns	!khonxa #gan!hoas

†ÂKHAOB B: AMKE-AIBE MÂI-AIIÂS

IHaralâis IGûbadi

llkhâllkhâsenaon ge nî llkhâ in:

IHIIG1IGIH3 sîsenû †hanu gowab tsî gowallgauba !kharaga !gâ-aon tsî †gui!nâgu !aromadi !aroma

IHIIG1IGIH4 lapellgui tsî llkhaellnâ mâi-ai!âde !kharaga !gâ-aon tsî !aromadi !aroma

IHarib	IGôab	Xoalgâlgâs
1	8 – 10	!hoa ra !gâsase, !gaellaresase tsî lnâuhe llkhâse !kharaga !khô†gâgu lnâ - llgau†ui ra hōlâs tsî !gôalgâs !gâ-aon tsî lō-aisa !khaidi disa - llhûi†ui ra lgausa gowasîsenûs tsî mûhesa xûna - mâ†oa hâ lamllareb tsî mâi-ai!âs, †oa†amsa aillgaudi hîa dana!khaide ra †khâ!nâde ra mǎ - llkhaellnâ ra !ammâisa tsî !gaellaresa mâi-ai!âde tsî ra !khôlgara mûdi lnâ kōgusa
2	6 – 7	!hoa ra lnâuhe llkhâse †gom!gâsens lkha †an†ansa !khô†gâgu lnâ - llgau†ui ra llkhâsiba !kharagagusib hōlâs !khaidi tsî !gâ-aon laegu hâsa †âi†gaexa gowaba ra sîsenû mâi-ai!âsa !gâsa kais !aroma, lnî mûhesa xûna ra sîsenû !gâi lamllareb tsî mâi-ai!âs, †oa†amsa aillgaudi hîa dana!khaide ra †khâ!nâdi lkha !gâi mâi-ai!âs, mûdi lnâ kōgusa ra !khôlgara
3	4 – 5	!hoa ra lnâsa llaeba lnâuhe llkhâse inganlgē rase tsî lnî lân lnâ ra lnōlnâ - dîtsâ ra hōlâs !khaidi tsî !gâ-aon disa †âi†gaexa gowaba ra sîsenû mâi-ai!âsa !gâsa kais !aroma, lnî mûhesa xûna ra sîsenû - mâi-ai!âs ge lnâsa lâba !gâise a lamllaresa tsî lnâulâxa - ûloahesa mâi-ai!âs tsî mûdi lnâ kōgus !gâ-aon lkha
4	2 – 3	- kaise †ause tsî †gaokorobese ra !hoa, lnâkorobe lnōlnâs tsî !gaellare-i ose - llaekorobese ra lgora !khaidi tsî !gâ-aon di hōlâsa !khôlgarasa - lnâsa lamma lgau tama, †hanu tama tsî lorose !ammâisa gowab sîsenûs - mâi-ai!âs ge †khawusase lamllaresa tsî lnâsase a †gomloro!nâxa - mâi-ai!âs ge lgarusa tsî †khawusa mûdi lnâ kōgus !gâ-aon lkha
5	0 – 1	- hununu!hoa ra, llguilgâ ra, lhao tama mîde ra mî, tsî lnâmab hōlâsa ūhâ tama - llaedomma hōlâs !khaidi tsî !gâ-aon disa ūhâ tama - llgau!lgau-i lkhai tare gowasîsenûs a llhûisa !khaisa !gaisa †hâ!nâsa †hâba hâ, nē gowaba !gâise †an!lhoa tama !gâsa †âilgau-e ūhâ tama, lnâsa llaeba lgau tama khoratuis tsî mûdi lnâ kōgusa dî tama

#ĀKHAOB C: DAOĪGAUSA XOAS

IHaralāis IGūbadi

ĪkhāĪkhāsenaon ge nī Īkhā ĩn:

IHIIG2 KH1 dīlgauĪgau Īnāu!ās !oa!ū tsī #gan!gāsa #āibasens tsī #ūsib tsīna

IHIIG2 KH2 !oe!ā, kōlgā tsī omkhāi ama!khaidi, #āilgaugu tsī mû#gālgauga khomai!āsa xu hā #khā!nā
ra ĪgauĪgaude ra māse

IHIIG2 KH3 dīlgauĪgau Īnāu!āba mātīn xoa-aona sīsen#uiga hōbē tsī khomai-aona ra tsāĪkhā Īgausa

ĪkhāĪkhāsenaon ge nī Īkhā ĩn:

IHIIG3X1 māsāogu #āilgaugu tsī mû#gālgauga ĩ xoas !nā-ū mātī-ai!ā ĪgonĪgonsa sīsen#uib !aroma

IHIIG3X2 Īhūi#ui !gōalgōasa #ansa !āde xu tsī unu lō-aisa !gā-aon tsī !aromas !oa

ĪkhāĪkhāsenaon ge nī Īkhā ĩn:

IHIIG4GM3 sīsenū hoa khomaisaona #hanuse, sīsenxasib !aroma tsī Īgam#āixasiba #gōsen

IHIIG4GM4 !khōkhāi #ansa !gamsib !nā tsī kaise !gāise Īgāi#uisen

IHarib	IGōab	Xoalgālgās
1	8 – 10	- Īgausa #ans tsī #āilgaugu khomai!āsa xu Īhūi tsī unusa dīsao!nāsa lō-aisa !gā-aon !oa #khā!nā ra #ans, ama !khaidi tsī #āi#uisa !khaidi hoan !kha, ge !gāise !khō!namisa, !khō!laresa tsī #gā!nāgusase !ereams !nā !gaisa hō!ās !aromas tsī !gaub dis ge hā, hoan xa !nāsa sīsen#uiba hōbēs !aroma
2	6 – 7	!gāi !nōb di Īgausa #ans tsī #āilgaugu khomai!āsa xu Īhūisa xawe sao-aigu rase !aromas !oa unusa tama - hoallaes ge hui!nā ra #ansa !ereams !nā !khō#gāsa !gāsa hō!ās !aromas tsī Īgausa dommi dis
3	4 – 5	- Īgausa #āilgaugu khomai!āsa xu Īhūisa xawe lui, !nubu tsī !nān !nā !gui!gāsa !nīkhamakō !khū#uis khomai!āsa xu hā, #āilgaugu ge lorose !aromas !oa unusa #hau dommi tsī !gāsasiba ūhā tama !aromas
4	2 – 3	!ereams ge !naetisa (Īhūi#uisa tama), !naetib ge hā #hunuma #hōasa !gui!gās dība !nīkhamakō !gausasib !ereams !nā hā xawe unu!nās khomai!ās di #āilgaugu dis !khai !aromas di hō!ās !laupexa !khai
5	0 – 1	- khomai!ās di !nāmaba !khaba sīsenūs dīsādi ge !oa#ui tama tsī !gaellare-e dīs tamas ka io khomai!ās !kha ūhā tama - khomai!ās di #āilgauga unus di ĪgauĪgau-i !khai !gui#ams ge soagu-l tamas ka io !aroma-e ūhā tama

‡ÂKHAOB D: DAOIGAUSA XOAS (IAMIAREB)

IHaralâis IGûbadi

llkhâllkhâsenaon ge nî llkhâ in:

IHIIG3X1 mâisaogu ‡âilgaugu tsî mû‡gâlgauga î xoas !nâ-û mâi-ai!â lgonllgonsa sîsen‡uib
!aroma

IHIIG3 X3 !nâu‡harugu hō!âde tsî lgâi‡ui tare-en ra ‡âi, tsâ tsî mûnanai !khaisa

llkhâllkhâsenaon ge nî llkhâ in:

IHIIG4GM2 ‡âibasen !amllares di lgaraga sîsenû !hoas tsî xoas !nâ

IHIIG4GM3 sîsenû hoa khomaisaona ‡hanuse, sîsenxasib !aroma tsî lgam‡âixasiba ‡gōsen

IHarib	IGôab	Xoalgâlgās
1	16-20	- lurus ge ‡gom‡gomxa tsî sao rana !khō‡gā hâ: ‡ûmās, luruslgawib tsî ores (llgaebas) ‡gom‡gomxa tsîga ra ‡nuwi !kharaga mûlgaugu !kha (xoalgâlgā) ‡âilgaugu ge !gâise mî!gâlgāsa, ‡gâ!nâgu ra tsî !nâulāxa omkhâis (‡noagus) - ûloasa a tsî hîa lgau!nôab !nâ ‡khanu tsî a lgaisagu !kharaga!nâgu ‡âibasengu - khomaisaon, xoamû‡gaib tsî mîdilluib ge llaubexa hoallae ‡hanu tsî sîsenxa
2	12-15	- lurus ge ‡âi‡gaexa !khaina ûhâ xawe llawosa tama (llgaebas) !naetisa !gâise !lhû!uisa tsîgu tsî ‡ōrisasiba ûhâ hîa amab tsâsiba ra ‡nuwi xawe llawosase !khōlgarasa tama (xoalgâlgā) !gôalgôasa !nôb di ûloasa ‡noaloade mâ tsî !nîna ra ‡nuwikhâi, ‡âilgauga !gaellares ge lgaisa tama (‡noagus) !nî !kharaga ‡âibasen !amllarelgau, xawe !naetib lgui ‡âibasen!nôaga lguilgās dib ge lguilgaubesiba ra ‡nuwi - khomaisaon tsî mîdilluib ge !nāsase a ‡hanu, loro dīsāna lgom khomaisaon tsî lgapilgau mîn !nâ
3	8-11	- lurus ge !oalû tsî !nân !nâ amao!nâ (llgaebas) !nî ûloasa tsîgu tsî ‡ōrisasib, !naetib llgaeba xoas dib hâ xawe (xoalgâlgā) - loro !nôb di ‡noaloade ra mî xawes ge omkhâisa supu!nâ tsî hoallae !nâulāxa tama; !nî mûmûsa lguilgās ‡âilgaugu dis (‡noagus) !nî !kharaga gaxusib tsî !amllarelgauga ûhâ ‡âibasengu, hoalloa lō-aisa māsiba !aromas ose - khomaisaon ge sîsenûsa xawe sîsenxa tama; mîdilluib ‡hanu xawe ‡khoamîn sîsenûsa ra îganlgē
4	4-7	- lurus ge supu, !kharese a !llkhâ xûn lguina !khō‡gā hâ (llgaebas) - lgui‡ams ge !naetisa ‡ōrisasiba ûhâ tsî !nāsase llgaeba rase xoasa (xoalgâlgā) - loro ‡noagu !khaide ûhâ hîa khora‡uihe lloade (‡noagus) !nî lgui!nâxa ‡âibasen !amllarelgau xawe ‡ōrisasiba !hawese !khōlgara tama !nāsase ‡hanu !gao!gao khomaisaon; !naetisa mîdilluib
5	0-3	- lurus ge !gaellaresa tama tsî !gomse ra saohe (llgaebas) - hoal!nâ-aisa tsîb ‡hōas dib ge !gāsa tama tsî omkhâisa tama (xoalgâlgā) ‡noagudi ge ‡kharose ra lgau tsî lgarusa (‡noagus) - loro ‡hanu ‡âibasen !amllarelgau ra lgui!gâhe !khaera khomaisaon sîsenûs, xoamû‡gaib ‡âikorobe, supu mîdilluib, tsî !nân !nâ ‡hanu tama

†ÂKHAOB E: GARU-A XOAS (INUBU IÂDI)

IHaralâis IGûbadi

!lkhâ!lkhâsenaon ge nî !lkhâ in:

!HIIG3X1 mâisaogu †âilgaugu tsî mû†gâlgauga î xoas !nâ-û mâi-ai!â !gon!gonsa sîsen†uib
!aroma

!HIIG3 X3 !nâ†harugu hō!âde tsî !gâ†ui tare-en ra †âi, tsâ tsî mûnanai !khaisa

!lkhâ!lkhâsenaon ge nî !lkhâ in:

!HIIG4GM2 †âibasen !amllares di !garaga sîsenû !hoas tsî xoas !nâ

!HIIG4GM3 sîsenû hoa khomaisaona †hanuse, sîsenxasib !aroma tsî !gam†âixasiba †gōsen

IHarib	IGôab	Xoalgâlgās
1	8 – 10	- lō-unus tsî gowa!lgaub ge hoase a ūloasa - ūloasa tsî !gau!nôab !nâ †khanu tsî !gaisa !kharaga!nâgu †âibasengu - khomaisaon, xoamû†gaib tsî mîdilluib ge !laubexa hoallae †hanu tsî sîsenxa
2	6 – 7	- ūloasa lō-unus, xawe soan !nâb ge gowa!lgauba ra !nâ!gâhe !nîkhamakō !kharaga!nâgu †âibasengu, xawe !gui!gâs !naetib ge !guilgauxasiba ra †nuwi - khomaisaon tsî mîdilluib ge !nāsase a †hanu; loro dīsān ge !gom khomaisaon tsî !gapilgau mîn !kha dīsa
3	4 – 5	- lō-unus ge !nîllae !gau tama tsî !nān !nâ !khōlgarasa tama !nî !kharaga gaxusib tsî !amllarelgaub †âibasengu, hoallae lō-aisa māsiba †nuwis !aroma tamase - khomaisaon sîsenûsa xawe hoallae sîsenxa tama; mîdilluib †hanu xawe †khoamīna sîsenûsa ra !gan!gē
4	2 – 3	!nî †an!gâs lō-unus dis !nî †hanu †âibasen !amllares xawe †hanusiba !hawese !khōlgara !lkhâ tama !gao!gao khomaisaon †hanu sîsenūs; mîdilluib !naetisa
5	0 – 1	- ūloasa tama lō-unus - loro †hanu †âibasengu tsî !gui!gâsa !amllarelgaub !khaera khomaisaon sîsenūs, xoamû†gaib †âikorobe, supu mîdilluib, tsî !nān !nâ †hanu tama

#ÂKHAOB F: IHARAIÂIS IGÔAN #HAWEB KHOEKHOEGOWAB #GURO GOWAB XRAT 8 (2025 I Aroma Igui nî sîsenûhe)
 IHARAIÂIS IGÔAN #HAWEB XRAT 8 & 9 DIB HÎA #HANUSI SKOLGU KURIB #GAEKHÂIB 2026 IOA UNUSAB GE (IKHANIGÔAB 2026 AIIÂ NÎ
 MÂ#UIHE)

Khoekhoegowab #Guro Gowab.....										Xrat:		Year:	
Skoli:										IIGau!nâ-ao-i:			

IONS	SEMESTERS	IGâs & Ihoas			Khomais & xoas						Semesters IHaralâis IGôab	Semesters-lams-lâis	1ro Semester INurib IGôab: Sem 1+ Sems-lams-lâis (200+2)	Kai IGôab: Semester 1+2	Kai IGôab: Semesters-lams-lâis + IHaralâis IGôab (100 + 200)	IHARAIÂIS KAIIGÔAS (300 +6)	Kurib Iams IÂis IGôab	#NÛIKHUNIS IGÔAB	
		A#homisa tama amke-aibes	A#homisa amke-aibes	KAIIGÔAB	Khomais Ikhâlâis & daolgausa xoas	Gowasîsenûs	Garu a xoas: lamilareb	Garu a xoas: Inubu xoolâs	Xoatans Ilguitams	KAIIGÔAB									
																			10
1.	1																		
	2																		
2.	1																		
	2																		
3.	1																		
	2																		
4.	1																		
	2																		
5.	1																		
	2																		

Semester 1 Mû#am-ao-i (HoS/HOD/Principal): Tsês:	Semester 2 Mû#am-ao-i (HoS/HOD/Principal): Tsês:
---	---

The National Institute for Educational Development

Private Bag 2034

Okahandja

NAMIBIA

Telephone: +264 62 509000

Facsimile: +264 62 509073

E-mail: info@nied.edu.na

Website: <http://www.nied.edu.na>